

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана

Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти перший
(бакалаврський) Галузь знань 05
«Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка агробізнесу та
агротрейдинг» очна (денна) форма навчання

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Гончаренка Дмитрія Віталійовича

на тему «Обґрунтування бізнес-проекту переробки зерна»

*Робота виконана з дотриманням основних принципів та
фундаментальних цінностей академічної доброчесності _____ Гончаренко Д.В.*

Науковий керівник:

кандидат сільськогосподарських наук, доц.
_____ Іваненко Ф. В.

Робота допущена до захисту в ЕК «__» _____ 20__ р. протокол № __

В.о. зав. кафедри бізнес-економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, проф. _____ Інна РЄПНА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА.....	7
1.1. Сутність та значення переробки зерна в агропромисловому комплексі.....	7
1.2. Основні показники та методи оцінки економічної ефективності переробки зерна.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Макида Анатолій Іванович».....	22
2.2. Оцінка обсягів, собівартості та прибутковості переробки зерна ФГ «Макида Анатолій Іванович».....	30
2.3. Визначення резервів підвищення ефективності переробки зерна ФГ «Макида Анатолій Іванович».....	36
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА.....	43
3.1. Обґрунтування напрямів технічного і технологічного вдосконалення процесу переробки зерна.....	43
3.2. Економічне обґрунтування ефективності впровадження запропонованих заходів.....	51
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах трансформації агропромислового комплексу України особливої ваги набуває підвищення економічної ефективності використання сільськогосподарської сировини. Одним із ключових напрямів у цьому контексті виступає переробка зерна – як стратегічно важливої продукції, що має вагоме значення для забезпечення продовольчої безпеки, формування експортного потенціалу держави та підвищення рівня доданої вартості в аграрному секторі.

Розвиток галузі переробки зернових культур забезпечує не лише глибше використання потенціалу вирощеного врожаю, а й сприяє диверсифікації продукції, оптимізації логістичних витрат, стабілізації доходів фермерських господарств та зміцненню їх конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Водночас, унаслідок коливань ринкових цін, зростання витрат на енергоресурси, технологічної зношеності обладнання та обмеженого доступу до фінансування, більшість аграрних підприємств зіштовхується з труднощами в досягненні належної економічної віддачі від переробних операцій.

За таких умов особливої уваги потребує оцінка економічної ефективності переробки зерна як базису для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень щодо модернізації технологічних процесів, структуризації витрат і вибору доцільних стратегій розвитку. Дослідження вказаної проблематики має не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення, оскільки дозволяє ідентифікувати внутрішні резерви підвищення прибутковості діяльності та забезпечити сталий розвиток суб'єктів аграрного ринку. Актуальність теми зростає також у контексті необхідності адаптації вітчизняних переробних підприємств до стандартів ЄС, що передбачає модернізацію виробництва, підвищення ефективності та екологічності технологічних процесів.

Таким чином, дослідження економічної ефективності переробки зерна є надзвичайно актуальним з огляду на потребу підвищення раціональності

використання ресурсного потенціалу аграрного виробництва, забезпечення економічної стабільності фермерських господарств та посилення позицій України на глобальному аграрному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і методологічних аспектів підвищення економічної ефективності зерновиробництва присвячено роботи таких видатних вчених-економістів, як В.Г. Андрійчук, В.І. Бойко, О.В. Боднар, С.М. Кваша, П.Т. Саблук, О.В. Олійник, С.М. Чмирь, Ю.Л. Філімонов, О.М. Шпичак, О.В. Шубравська та інших. Однак, на сьогодні ще залишається низка нерозв'язаних проблем, що потребують подальшого наукового обґрунтування та практичного вирішення, зокрема у питанні підвищення економічної ефективності зерновиробництва на рівні окремих регіонів.

Мета дослідження. Оцінка економічної ефективності переробки зерна на прикладі ФГ «Макіда Анатолій Іванович» та обґрунтування шляхів її підвищення шляхом аналізу виробничих показників і впровадження ефективних техніко-економічних рішень.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність та значення переробки зерна в системі агропромислового виробництва;
- дослідити теоретичні підходи та показники оцінки економічної ефективності переробки зерна;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності ФГ «Макіда Анатолій Іванович»;
- проаналізувати обсяги, собівартість і прибутковість переробки зерна на підприємстві;
- визначити внутрішньогосподарські резерви підвищення ефективності переробних процесів;
- обґрунтувати напрями технічного та технологічного вдосконалення переробки зерна;
- провести економічне обґрунтування ефективності впровадження запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження. Процес переробки зерна в аграрному підприємстві.

Предмет дослідження. Економічна ефективність переробки зерна та чинники, що впливають на її підвищення в умовах функціонування фермерського господарства.

Методи дослідження. У процесі дослідження було застосовано сукупність методів, що забезпечили комплексний підхід до аналізу теми. Теоретичну базу сформовано за допомогою методів аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння та узагальнення, що дозволило критично осмислити наукові підходи до оцінки ефективності переробки зерна. Для кількісної оцінки економічних процесів використовувалися економіко-статистичні методи, зокрема аналіз динаміки, структури та показників ефективності. Такий методичний підхід дозволив забезпечити належний рівень достовірності та об'єктивності отриманих результатів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість дослідження полягає в систематизації та поглибленні наукових підходів до визначення економічної ефективності переробки зерна як важливої складової аграрного виробництва. У роботі узагальнено сучасні теоретичні засади оцінки ефективності, розкрито економічну суть переробних процесів та уточнено класифікацію показників, що використовуються для аналітичної оцінки результативності діяльності підприємств зернопереробного сегмента. Запропоновано авторське трактування взаємозв'язку між рівнем ефективності переробки зерна та виробничо-організаційними чинниками, що сприяє розвитку наукового дискурсу в галузі аграрної економіки.

Методична значущість зумовлена впровадженням структурованого алгоритму аналізу економічної ефективності, що охоплює етапи оцінки обсягів, витрат, прибутковості та резервів підвищення результативності виробничо-господарської діяльності. У роботі удосконалено підхід до розрахунку комплексних показників ефективності з урахуванням специфіки фермерського господарства та впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Також обґрунтовано

методику економічної оцінки результатів технічного і технологічного оновлення переробних потужностей.

Практична значимість дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів у процесі управлінського планування на підприємствах зернопереробної галузі. Запропоновані напрями технічного вдосконалення та економічні розрахунки ефективності їх впровадження можуть бути використані як підґрунтя для прийняття обґрунтованих рішень щодо підвищення прибутковості виробництва. Крім того, розроблені рекомендації можуть бути адаптовані для аналогічних господарств, що функціонують в умовах нестабільного ринку агропродукції, з метою підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти України, що регулюють діяльність агропромислового комплексу, статистичні матеріали Державної служби статистики України, звітні дані фермерського господарства «Макіда Анатолій Іванович», а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань економіки сільського господарства, переробної промисловості та підвищення ефективності аграрного виробництва.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА

1.1. Сутність та значення переробки зерна в агропромисловому комплексі

Дослідження сутності та значення переробки зерна в агропромисловому комплексі дозволяє зробити кілька важливих висновків, що мають як теоретичну, так і практичну значимість для розвитку аграрної економіки. Переробка зерна є критичним етапом у створенні доданої вартості та забезпеченні ефективного використання сільськогосподарської продукції. Вона не лише сприяє покращенню економічних показників аграрних підприємств, але й є важливою складовою продовольчої безпеки країни, що забезпечує стабільність на внутрішньому ринку та дозволяє значно зменшити залежність від імпортних поставок продуктів харчування [1].

Згідно з роботою В.Г. Андрійчука, переробка зерна має стратегічне значення для економіки країни, оскільки вона забезпечує додаткові робочі місця, сприяє розвитку інфраструктури та підвищенню технологічного рівня сільськогосподарського виробництва. Важливим аспектом є те, що саме переробна галузь стає основою для зростання експорту та диверсифікації продукції, що, в свою чергу, позитивно впливає на зовнішньоекономічну діяльність країни [2].

В.І. Бойко наголошує на тому, що переробка зерна є важливим елементом економічної ефективності аграрного сектора. Він підкреслює, що інноваційні технології, застосовані в переробці зерна, дозволяють значно зменшити витрати на транспортування та зберігання зерна, забезпечуючи таким чином економію ресурсів і зменшення витрат на виробництво. Це дає змогу виробникам не тільки підвищити рентабельність підприємств, але й стати більш конкурентоспроможними на світовому ринку. Інтеграція сучасних технологій в переробку зерна також є важливою складовою частиною стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу, оскільки дозволяє підвищити ефективність

виробничих процесів, зменшити енергоспоживання та знизити негативний вплив на навколишнє середовище [3].

О.В. Боднар звертає увагу на важливість переробки зерна для забезпечення продовольчої безпеки країни. Вона не лише забезпечує внутрішній ринок продуктами харчування, але й сприяє розвитку інших важливих галузей, таких як тваринництво та кормовиробництво, оскільки перероблене зерно є основою для виробництва кормів для худоби. Крім того, розширення переробних потужностей дає змогу зменшити залежність від імпорتنих продуктів і зміцнити національну економіку [4].

С.М. Кваша підкреслює необхідність інтеграції переробної промисловості в єдину логістичну мережу агропромислового комплексу, що дає змогу оптимізувати витрати та забезпечити раціональне використання сировини на всіх етапах виробництва. Це дозволяє значно знизити витрати на транспортування, зберігання та обробку зерна, що безпосередньо впливає на рентабельність аграрного бізнесу [5].

У контексті розвитку переробки зерна важливою є також увага до технічних аспектів цієї діяльності, яку висвітлює О.В. Олійник. Він наголошує на необхідності удосконалення технологій переробки, які дозволяють зберегти всі корисні властивості зерна та покращити якість кінцевої продукції. Це має значення не тільки для внутрішнього споживання, але й для забезпечення експорту продукції високої якості, що є важливим аспектом для зростання економічного потенціалу країни [6].

Таким чином, переробка зерна в агропромисловому комплексі є невід'ємною частиною стратегії економічного розвитку. Вона дає змогу не лише забезпечити країну продовольчими продуктами, але й створити передумови для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, розвитку нових технологій, створення робочих місць та зменшення залежності від імпорتنих поставок. Враховуючи важливість цієї галузі, подальші дослідження повинні бути спрямовані на вдосконалення технологічних процесів, оптимізацію виробничих

витрат та розширення експортних можливостей, що забезпечить стійкий розвиток агропромислового комплексу в майбутньому.

Таблиця 1.1 надає огляд основних напрямів переробки зерна та їхнього економічного значення в агропромисловому комплексі (АПК). Переробка зерна є важливим етапом у створенні доданої вартості та забезпеченні стабільного розвитку аграрної економіки [7;8].

Таблиця 1.1 – Основні напрями переробки зерна та їх економічне значення в агропромисловому комплексі (АПК)

№	Напрямок переробки зерна	Основна продукція	Економічне значення	Галузі використання
1	Борошномельна промисловість	Борошно різних сортів, висівки, макухи	Забезпечення продовольчої безпеки держави, формування цінової стабільності на ринку харчових продуктів	Хлібопекарська галузь, кондитерська промисловість, оптово-роздрібна торгівля
2	Круп'яна промисловість	Крупи (пшенична, ячна, гречана, перлова, вівсяна), побічні продукти	Формування раціону здорового харчування населення, зростання внутрішнього попиту на готову продукцію	Харчова промисловість, сфера освіти й охорони здоров'я (харчування у школах, лікарнях тощо)
3	Комбікормова промисловість	Комбікорми для різних видів тварин, премікси, вітамінізовані добавки	Підвищення продуктивності тваринництва, скорочення витрат на імпортовані корми, розвиток власної сировинної бази	Фермерські господарства, птахофабрики, свиноферми, великі агропромислові комплекси
4	Спиртова промисловість	Технічний та харчовий спирт, барда, вуглекислий газ, біоетанол	Важливий елемент продовольчої, фармацевтичної, паливної та хімічної безпеки країни	Фармацевтика, паливна промисловість, парфумерія, біоенергетика
5	Біотехнологічна переробка	Біоетанол, біогаз, біопластик, кормові добавки з високим вмістом білка	Утилізація відходів, створення енергонезалежних кластерів, розвиток циркулярної економіки	Альтернативна енергетика, агроекологічні стартапи, зелена економіка

Джерело: складено автором на основі [7;8]

Переробка зерна є однією з основних складових агропромислового комплексу (АПК) та важливим елементом економічної структури країни, оскільки впливає на формування продовольчої безпеки, розвиток сільського господарства, стабільність ринку харчових продуктів та створення нових робочих місць.

Різноманітність напрямів переробки зерна, представлених у таблиці, демонструє їх значущість для економіки держави та широкі можливості для розвитку різних галузей, що залежать від сільськогосподарської сировини.

Борошномельна промисловість є основною ланкою, що забезпечує виробництво борошна та побічних продуктів, таких як висівки та макухи. Цей напрямок має надзвичайно важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки країни, оскільки продукти борошномельної промисловості використовуються в багатьох секторах харчової промисловості, зокрема у хлібопекарській, кондитерській та оптово-роздрібній торгівлі. Таким чином, розвиток борошномельної галузі сприяє формуванню стабільного внутрішнього ринку харчових продуктів, що є критично важливим для економічної безпеки держави. Водночас, розвиток цієї галузі безпосередньо впливає на забезпечення населення основними продуктами харчування, що сприяє підвищенню соціальної стабільності.

Круп'яна промисловість, що виробляє різноманітні види круп, також має велике значення для забезпечення здорового харчування населення, формуючи основи для зміцнення внутрішнього попиту на готову продукцію. Продукція цієї галузі не тільки є важливим компонентом раціону, але й сприяє розвитку секторів, які забезпечують харчування в соціальних установах — школах, лікарнях та інших закладах. Враховуючи зростаючу тенденцію до здорового способу життя, попит на продукти круп'яної промисловості буде збільшуватися, що ставить цю галузь серед пріоритетних для розвитку [7;9].

Комбікормова промисловість виконує не менш важливу роль у забезпеченні зростання ефективності тваринництва. Виробництво комбікормів, преміксів та вітамінізованих добавок для тварин є критично важливим для розвитку сільського господарства, оскільки дозволяє значно знизити витрати на імпортні корми та підтримує розвиток власної сировинної бази. Це, у свою чергу, дозволяє забезпечити підвищення продуктивності тваринництва та знизити залежність від імпорту, що має стратегічне значення для національної економіки.

Спиртова промисловість, що виробляє харчовий та технічний спирт, біоетанол, барду, а також вуглекислий газ, має велике значення не тільки для продовольчої безпеки, але й для фармацевтичної та паливної безпеки країни. Виробництво біоетанолу та інших спиртових продуктів сприяє розвитку біоенергетики та альтернативних джерел енергії, що є важливою складовою частиною сучасних енергетичних стратегій. З розвитком цієї галузі зростає роль агропромислових підприємств у забезпеченні енергетичної незалежності держави, зокрема за рахунок використання сільськогосподарських відходів як сировини для біоенергетичних продуктів.

Біотехнологічна переробка зерна, що охоплює виробництво біоетанолу, біогазу, біопластику та кормових добавок з високим вмістом білка, є інноваційним напрямком, що сприяє утилізації відходів та створенню енергонезалежних кластерів. Це є важливим елементом циркулярної економіки, яка сприяє зменшенню навантаження на навколишнє середовище, розвитку сталих енергетичних та екологічних практик. Такий підхід відповідає вимогам сучасної зеленої економіки, орієнтованої на збереження ресурсів та зменшення впливу виробництва на природу [8;10].

Отже, переробка зерна є багатогранним процесом, що охоплює численні галузі та значно впливає на економічний розвиток країни. Від значення переробних напрямів залежить не лише стабільність аграрного сектору, але й ефективність інших економічних секторів, таких як енергетика, фармацевтика, харчова промисловість та екологічні технології. Це підкреслює необхідність розвитку і вдосконалення кожного з напрямків переробки зерна з урахуванням технологічних інновацій та глобальних економічних тенденцій, що дозволяють забезпечити не лише економічне зростання, але й сталий розвиток країни в цілому.

Таблиця 1.2 висвітлює значення переробки зерна для сталого розвитку агропромислового комплексу, зокрема в аспектах економічного, соціального, екологічного, технологічного та інфраструктурного розвитку. Переробка зерна не тільки сприяє економічному зростанню, але й має широкий вплив на покращення

соціальних умов в сільських регіонах, зменшення екологічного навантаження, впровадження нових технологій і розвиток інфраструктури [11;12].

Таблиця 1.2 – Значення переробки зерна для сталого розвитку агропромислового комплексу

№	Сфера впливу	Ключові переваги	Приклади результатів реалізації
1	Економічна	Формування доданої вартості в межах країни, підвищення прибутковості сільського господарства, валютні надходження	Зростання експорту українського борошна в країни Африки та Азії, розвиток малого агробізнесу
2	Соціальна	Створення робочих місць у сільській місцевості, підвищення рівня життя, скорочення міграції	Відкриття нових переробних цехів, програми держпідтримки для підприємств із переробки зерна
3	Екологічна	Скорочення обсягів втрат і відходів сільгосппродукції, мінімізація екологічного навантаження	Впровадження біогазових комплексів на основі побічних продуктів переробки зерна
4	Технологічна	Стимулювання впровадження інноваційних рішень, модернізація виробництва, зниження енерговитрат	Автоматизовані млини, «розумні» лінії сортування зерна, діджиталізація агропереробки
5	Інфраструктурна	Розбудова логістичних ланцюгів, інвестиції у зберігання та транспортування сировини і готової продукції	Будівництво нових елеваторів, терміналів на залізничному та річковому транспорті

Джерело: складено автором на основі [11;12]

Переробка зерна відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку агропромислового комплексу, впливаючи на різні аспекти економічного, соціального, екологічного, технологічного та інфраструктурного розвитку. Її значення не обмежується лише збільшенням виробничих потужностей або створенням доданої вартості; цей процес сприяє розвитку багатьох інших сфер, що є ключовими для підвищення ефективності та стійкості агропромислового сектору.

Економічна складова переробки зерна, зокрема через формування доданої вартості та підвищення прибутковості сільського господарства, має великий вплив на зростання національного доходу. Вона також дозволяє країні збільшити валютні надходження через експорт, наприклад, борошна в країни Африки та Азії, що є важливим елементом диверсифікації зовнішньоекономічної діяльності та

стабільності на міжнародних ринках. Окрім того, розвиток малого агробізнесу сприяє поліпшенню соціальної та економічної ситуації в сільській місцевості.

Соціальний аспект переробки зерна, що проявляється у створенні робочих місць у сільській місцевості та підвищенні рівня життя, є важливим елементом у боротьбі з міграцією до міських центрів. Відкриття нових переробних цехів і підтримка підприємств через державні програми надають додаткові можливості для соціальної стабільності та розвитку територій, де часто спостерігається високий рівень безробіття.

Екологічні переваги переробки зерна, зокрема скорочення обсягів втрат і відходів сільськогосподарської продукції, є надзвичайно важливими в контексті екологічних викликів. Впровадження біогазових комплексів на основі побічних продуктів переробки зерна дозволяє не лише зменшити екологічне навантаження, але й створює умови для розвитку відновлювальних джерел енергії, що відповідає сучасним вимогам до сталого розвитку [11].

Технологічна складова переробки зерна сприяє впровадженню інновацій та модернізації виробництва, що веде до значного зниження енерговитрат та підвищення ефективності виробничих процесів. Автоматизовані млини, «розумні» лінії сортування зерна та діджиталізація агропереробки не тільки підвищують продуктивність, а й оптимізують використання ресурсів, що є важливим фактором для підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Інфраструктурний аспект переробки зерна також має велике значення для сталого розвитку агропромислового комплексу. Розбудова логістичних ланцюгів, інвестиції у зберігання та транспортування сировини і готової продукції забезпечують стабільне функціонування аграрних підприємств, зменшення витрат на логістику та прискорення обігу товарів. Будівництво нових елеваторів і терміналів на залізничному та річковому транспорті дозволяє інтегрувати різні етапи виробничого процесу в єдину систему, що значно підвищує ефективність роботи агропромислових комплексів [12;13].

Отже, переробка зерна є важливим інструментом для розвитку сталого агропромислового комплексу, оскільки вона забезпечує значні переваги не тільки

в економічній сфері, але й у соціальному, екологічному, технологічному та інфраструктурному контекстах. З огляду на зростаючі виклики в аграрному секторі, стратегічний розвиток цієї галузі сприятиме досягненню стійкого економічного росту та покращенню якості життя населення, що є ключовим завданням для будь-якої держави, яка прагне забезпечити сталий розвиток свого агропромислового комплексу.

1.2. Основні показники та методи оцінки економічної ефективності переробки зерна

Оцінка економічної ефективності переробки зерна є однією з найважливіших складових управління агропромисловим комплексом, оскільки дозволяє не тільки оцінити поточний стан галузі, але й розробити стратегії для її подальшого розвитку. Переробка зерна займає ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, підвищенні доданої вартості сільськогосподарської продукції та розвитку суміжних галузей, таких як харчова, кормова та біоенергетична промисловість. Водночас ефективність цього процесу має безпосередній вплив на рентабельність агропромислових підприємств, їх здатність забезпечувати внутрішній та зовнішній ринки продукцією високої якості.

Таблиця 1.3 містить основні показники економічної ефективності переробки зерна, які є ключовими для оцінки результативності виробничих процесів у агропромисловому комплексі. Правильне трактування та використання цих показників дає змогу не лише оцінити фінансовий стан підприємств, але й визначити їх здатність до адаптації, інвестиційної привабливості та забезпечення стабільного розвитку в умовах конкурентного ринку [14;15].

Таблиця 1.3 – Основні показники економічної ефективності переробки зерна

№	Показник	Сутність показника	Формула / одиниця виміру	Економічне значення
1	Рентабельність продукції	Відношення прибутку до повної собівартості	$(П / С) \times 100\%$, де П – прибуток, С – собівартість	Визначає прибутковість виробництва
2	Собівартість одиниці продукції	Сума витрат на виробництво 1 т готової продукції	грн/т	Дозволяє оцінити витрати на виробничий процес
3	Прибуток від реалізації	Різниця між виручкою та витратами	грн	Характеризує фінансовий результат діяльності
4	Обсяг переробки зерна	Кількість сировини, що пройшла через переробні потужності	тис. тонн	Визначає масштаби та завантаження виробничих потужностей
5	Вирібок готової продукції з 1 т зерна	Кількість основної продукції, отриманої з 1 тонни сировини	кг або %	Показує технологічну ефективність переробки

Джерело: складено автором на основі [14;15]

Таблиця 1.3, яка містить основні показники економічної ефективності переробки зерна, є важливим інструментом для комплексного аналізу діяльності агропромислових підприємств. Вона охоплює найбільш критичні аспекти, що визначають ефективність виробничих процесів, починаючи від фінансових результатів та закінчуючи технологічною ефективністю переробки. Оцінка цих показників є невід’ємною частиною управлінського контролю, оскільки вони дозволяють забезпечити оптимізацію витрат, підвищити прибутковість та конкурентоспроможність підприємств.

Рентабельність продукції є одним із основних показників, що дозволяє оцінити прибутковість виробництва на кожну одиницю витрат. Висока рентабельність свідчить про ефективність управління ресурсами та здатність підприємства генерувати прибуток на кожному етапі виробничого процесу. Це також є важливим орієнтиром для інвесторів, оскільки дозволяє оцінити потенціал підприємства до зростання та стабільної роботи. Зниження рентабельності може свідчити про необхідність впровадження нових технологічних рішень або оптимізації витрат.

Собівартість одиниці продукції є ключовим показником, який дозволяє зрозуміти рівень витрат на виробництво одного кілограма готової продукції. Оцінка цього показника є важливою для виявлення невиправданих витрат та можливості для їх зниження, що прямо впливає на зростання прибутку. У агропромисловому секторі, де витрати на сировину та енергоносії часто займають значну частину виробничих витрат, зниження собівартості є стратегічною метою для кожного підприємства [14;15].

Прибуток від реалізації, як різниця між виручкою та витратами, є безпосереднім результатом господарської діяльності підприємства. Зростання цього показника свідчить про ефективність використання ресурсів, правильність цінової політики та здатність адаптуватися до змін на ринку. Прибуток від реалізації є також основою для розподілу фінансових результатів, інвестування в модернізацію підприємства та розвитку нових напрямків.

Обсяг переробки зерна дозволяє оцінити масштаб і ефективність завантаження виробничих потужностей підприємства. Це важливий показник для планування ресурсів та розробки стратегії розвитку, оскільки він безпосередньо впливає на оптимізацію виробничих процесів та управління виробничими потужностями. Більш високі показники переробки зерна свідчать про ефективне використання наявних ресурсів, а також можуть бути індикатором необхідності розширення чи модернізації потужностей для досягнення більш високих результатів.

Виробіток готової продукції з 1 т зерна показує технологічну ефективність переробки і є важливим критерієм для оцінки того, наскільки оптимально використовуються ресурси на кожному етапі виробництва. Високий виробіток відображає якість технологічних процесів і здатність підприємства максимізувати використання сировини для виготовлення кінцевого продукту. Це також є важливим фактором для конкурентоспроможності на ринку, оскільки ефективна переробка дозволяє знижувати витрати на сировину і збільшувати обсяги продукції без значного збільшення витрат [15;16].

Таким чином, комплексна оцінка економічної ефективності переробки зерна за допомогою цих показників дозволяє глибоко аналізувати стан підприємств агропромислового комплексу. Вони допомагають ідентифікувати сильні та слабкі сторони в господарській діяльності, а також сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Визначення та розуміння таких показників, як рентабельність, собівартість, прибуток, обсяг переробки та виробіток готової продукції є основою для побудови стратегії розвитку підприємства, оптимізації виробничих процесів та забезпечення конкурентоспроможності в умовах швидко змінюваного ринку. Тому застосування цих показників є необхідним етапом на шляху до ефективного управління та сталого розвитку агропромислового комплексу.

Таблиця 1.4 надає огляд основних методів оцінки економічної ефективності переробки зерна, які використовуються для аналізу результативності та оптимізації виробничих процесів у агропромислових підприємствах. Кожен із цих методів дозволяє оцінити різні аспекти господарської діяльності, від витрат і прибутків до комплексного аналізу сукупності економічних показників [17;18].

Таблиця 1.4 – Методи оцінки економічної ефективності переробки зерна

№	Метод	Коротка характеристика	Переваги	Обмеження / недоліки
1	Аналіз витрат і прибутку	Порівняння витрат на переробку із доходами від реалізації продукції	Простота застосування, наочність результатів	Не враховує довгострокових змін і впливу зовнішніх чинників
2	Розрахунок рентабельності	Визначення рівня прибутковості щодо витрат або обсягу виробництва	Дає загальне уявлення про ефективність	Залежить від точності даних про витрати
3	Метод повної собівартості	Аналіз усіх прямих і непрямих витрат, включаючи амортизацію та логістику	Деталізований облік витрат	Складний у реалізації без автоматизованого обліку
4	Інтегральна оцінка ефективності	Сумарний аналіз сукупності показників (виручка, рентабельність, обсяг)	Комплексний підхід до оцінки діяльності	Потребує великих масивів даних
5	Метод порівняльного аналізу	Співставлення з аналогічними підприємствами або періодами	Дає змогу ідентифікувати слабкі місця	Вимагає достовірних зовнішніх даних

Джерело: складено автором на основі [17;18]

Таблиця 1.4 містить огляд основних методів оцінки економічної ефективності переробки зерна, що є важливим інструментом для аналізу виробничих процесів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень у агропромислових підприємствах. Кожен із наведених методів має свої переваги та обмеження, що визначає їх доцільність залежно від конкретних цілей дослідження та умов функціонування підприємства.

Метод аналізу витрат і прибутку є одним із найпростіших у застосуванні і дає наочні результати, що дозволяють швидко оцінити співвідношення між витратами на переробку та доходами від реалізації продукції. Однак цей метод не враховує довгострокових змін та зовнішніх чинників, що може бути суттєвим недоліком при аналізі в умовах змінюваних ринкових умов.

Розрахунок рентабельності дозволяє визначити рівень прибутковості від виробництва та є корисним для загальної оцінки ефективності підприємства. Перевагою цього методу є його здатність надавати зрозуміле уявлення про прибутковість, але точність результатів залежить від наявності достовірних даних про витрати, що вимагає постійного оновлення інформації.

Метод повної собівартості є більш деталізованим і дозволяє врахувати всі прямі і непрямі витрати, включаючи амортизацію та логістику. Цей підхід є важливим для глибокого розуміння витрат, однак його реалізація може бути складною без автоматизованого обліку та системи управління, що потребує значних ресурсів [17;18].

Інтегральна оцінка ефективності є комплексним методом, що поєднує різні показники, такі як виручка, рентабельність і обсяг виробництва. Цей метод дозволяє отримати всеосяжну картину про діяльність підприємства, але для його застосування необхідно мати доступ до великих масивів даних, що може бути складним для малих та середніх підприємств.

Метод порівняльного аналізу дозволяє провести порівняння з іншими підприємствами або періодами, що є корисним для ідентифікації слабких місць у діяльності. Однак цей метод вимагає наявності достовірних зовнішніх даних, що не завжди доступні для підприємства [17;19].

Таким чином, кожен з наведених методів має свої переваги та недоліки, і їх вибір залежить від конкретних умов, цілей оцінки та доступності даних. Для досягнення найбільш точних і ефективних результатів варто комбінувати кілька методів, що дозволить отримати більш повну картину економічної ефективності переробки зерна на підприємстві.

Таблиця 1.5 надає практичні аспекти застосування показників ефективності на підприємствах, що займаються переробкою зерна. Кожен із показників і методів оцінки ефективності має своє конкретне застосування в реальному виробничому процесі, що дозволяє підприємствам більш точно оцінити свою діяльність, планувати фінансові потоки, та оптимізувати виробничі витрати [20;21].

Таблиця 1.5 – Практичні аспекти застосування показників ефективності на підприємстві

№	Показник / метод	Як використовується на практиці	Приклад із підприємства (умовний)	Рекомендовані дії для підвищення ефективності
1	Рентабельність продукції	Для оцінки фінансової доцільності окремих видів продукції	Рентабельність борошна – 18%, крупи – 12%	Зосередження ресурсів на більш прибуткових лініях
2	Аналіз витрат і прибутку	При щомісячному фінансовому плануванні	Витрати на переробку 1 т зерна – 2800 грн, виручка – 3900 грн	Оптимізація витрат на енергію, логістику
3	Метод повної собівартості	Для визначення загального економічного навантаження на продукцію	Собівартість борошна враховує витрати на зерно, воду, упаковку	Впровадження автоматизованих систем обліку
4	Інтегральна оцінка ефективності	Для порівняльної оцінки роботи підрозділів	Оцінка відділу екструзії за 5 показниками	Стимулювання ефективних працівників та модернізація лінії
5	Порівняльний аналіз із конкурентами	Для стратегічного планування	Рентабельність підприємства – 16%, конкурента – 21%	Аналіз цінової політики, маркетингова адаптація

Джерело: складено автором на основі [20;21]

Таблиця 1.5 демонструє важливість практичного застосування показників ефективності для підвищення результативності підприємств, які займаються переробкою зерна. Кожен із методів має своє конкретне призначення, і його використання в реальному виробничому процесі дозволяє отримати точну картину

фінансових та виробничих результатів діяльності. За допомогою цих показників підприємства можуть не лише оцінювати поточний стан справ, але й визначати напрямки для оптимізації, що є важливим для забезпечення сталого розвитку в умовах ринку.

Рентабельність продукції є одним з основних показників, що дозволяє оцінити фінансову доцільність виробництва окремих видів продукції. Зосередження ресурсів на більш прибуткових лініях дозволяє підвищити загальну рентабельність підприємства, що позитивно позначається на його фінансовому результаті. Це є важливою стратегією для компаній, які прагнуть досягти ефективного розподілу ресурсів і максимізувати прибутковість.

Аналіз витрат і прибутку є важливим інструментом для щомісячного планування фінансових результатів. Застосування цього методу дозволяє ефективно відслідковувати витрати на переробку і співвідносити їх з доходами, що дає можливість своєчасно коригувати виробничі процеси та оптимізувати витрати, зокрема на енергію та логістику. Це сприяє зниженню собівартості і підвищенню прибутковості виробництва.

Метод повної собівартості допомагає здійснити детальний облік усіх витрат, що складаються на виробництво продукції. Цей метод є важливим для розуміння загального економічного навантаження на підприємство і дає змогу зменшити неефективні витрати. Впровадження автоматизованих систем обліку дозволяє значно покращити точність розрахунків і своєчасно виявляти можливості для скорочення витрат [20;21].

Інтегральна оцінка ефективності дозволяє підприємствам здійснювати комплексний аналіз діяльності окремих підрозділів або виробничих ліній. Це дає можливість оцінити їх ефективність за кількома ключовими показниками, що дозволяє краще управляти ресурсами та стимулювати більш ефективну роботу. Впровадження таких стратегій, як стимулювання ефективних працівників та модернізація виробничих ліній, може сприяти підвищенню загальної ефективності підприємства.

Порівняльний аналіз із конкурентами є важливим методом для стратегічного планування. Він дозволяє підприємствам не лише оцінювати власні досягнення, але й порівнювати їх із результатами конкурентів, що допомагає ідентифікувати слабкі місця і вдосконалювати внутрішні процеси. Аналіз цінової політики та маркетингова адаптація можуть стати основою для підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку [20;22].

Отже, застосування цих методів на практиці допомагає підприємствам досягти більш високих результатів, оптимізувати витрати, покращити фінансові показники і забезпечити стійкий розвиток. Для досягнення максимальних результатів необхідно регулярно аналізувати та коригувати стратегії, орієнтуючись на актуальні показники ефективності.

Узагальнюючи, оцінка економічної ефективності переробки зерна є критично важливим етапом для управління агропромисловими підприємствами, оскільки вона дозволяє комплексно аналізувати виробничі та фінансові показники, сприяє визначенню напрямів оптимізації витрат та підвищенню рентабельності. Показники, такі як рентабельність продукції, собівартість, прибуток, обсяг переробки та виробіток готової продукції, надають детальну картину ефективності виробничих процесів і є основою для стратегічного управління. Методи оцінки, зокрема аналіз витрат і прибутку, метод повної собівартості та інтегральна оцінка ефективності, дозволяють підприємствам адаптуватися до змін ринку, знижувати витрати та покращувати фінансові результати. Вони сприяють не тільки оптимізації ресурсів, але й підвищенню конкурентоспроможності підприємств в умовах глобальної конкуренції.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Селянське (Фермерське) Господарство «Макида Анатолій Іванович» – це приватне аграрне підприємство, основною діяльністю якого є вирощування зернових та технічних культур. Господарство розташоване в Кіровоградській області, має статус юридичної особи та функціонує у формі фермерського господарства.

Таблиця 2.1 містить основні відомості про Селянське (Фермерське) Господарство «Макида Анатолій Іванович», зокрема дату його створення, розмір статутного капіталу, форму власності та організаційно-правову форму. Ці дані дають загальне уявлення про організаційно-правову структуру підприємства та його основні характеристики [23;24].

Таблиця 2.1. – Загальна характеристика підприємства ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Параметр	Опис
Назва підприємства	Селянське (Фермерське) Господарство «Макида Анатолій Іванович»
Дата створення	22.01.1996
Розмір статутного капіталу	3 000,00 грн.
Форма власності	Приватна
Організаційно-правова форма	Фермерське господарство

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Згідно з даними таблиці, Селянське (Фермерське) Господарство «Макида Анатолій Іванович» було засновано 22 січня 1996 року і має приватну форму власності. Розмір статутного капіталу господарства складає всього 3000 грн, що

свідчить про малий масштаб бізнесу на момент його створення. Однак господарство працює в організаційно-правовій формі фермерського господарства, що дозволяє йому мати більшу гнучкість у веденні сільськогосподарської діяльності.

Ця інформація підтверджує, що підприємство починало свою діяльність з невеликого капіталу, однак із часом могло адаптуватися до змін у законодавстві та ринкових умовах. Статутний капітал на рівні 3000 грн також вказує на обмежені можливості для розширення господарства на початкових етапах, проте фермерське господарство могло впроваджувати власні стратегії для розвитку та ефективного використання ресурсів [23;24].

Таблиця 2.2 відображає перелік основних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність фермерського господарства. Включені законодавчі акти та внутрішні регламенти, що забезпечують правову основу для здійснення сільськогосподарської діяльності [25].

Таблиця 2.2 – Нормативні документи, які регламентують діяльність ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Категорія документа	Основні нормативні акти
Законодавство України	Закон України "Про фермерське господарство", Податковий кодекс України, Земельний кодекс України
Внутрішні регламенти	Установчі документи, фінансова та бухгалтерська звітність
Сертифікація	Сертифікати відповідності продукції, ліцензії на використання агрохімікатів

Джерело: складено автором на основі [25]

Таблиця показує, що діяльність ФГ «Макида Анатолій Іванович» регулюється основними законодавчими актами України, зокрема законами "Про фермерське господарство", Податковим кодексом та Земельним кодексом. Це гарантує підприємству стабільність у правовому полі, дозволяючи виконувати всі необхідні юридичні вимоги та оптимізувати податкові зобов'язання.

Водночас наявність внутрішніх регламентів, таких як установчі документи та фінансова звітність, свідчить про структурованість підприємства та його здатність до ведення прозорої і відповідальної діяльності. Сертифікати

відповідності та ліцензії на використання агрохімікатів є додатковими доказами того, що господарство дотримується вимог безпеки та якості своєї продукції [3].

Таблиця 2.3 надає інформацію про основні види діяльності ФГ «Макида Анатолій Іванович», зокрема про вирощування зернових та технічних культур, торгівлю сільськогосподарською продукцією та надання агротехнічних послуг. Кожен вид діяльності супроводжується відповідним кодом КВЕД для точного визначення сфер господарювання [23;24].

Таблиця 2.3 – Основні види діяльності ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Вид діяльності	Код КВЕД	Опис
Вирощування зернових та технічних культур	01.11	Основна діяльність господарства
Торгівля сільськогосподарською продукцією	46.21	Продаж вирощеної продукції
Надання послуг у сільському господарстві	01.61	Агротехнічні роботи

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Таблиця 2.3 відображає основні напрямки діяльності ФГ «Макида Анатолій Іванович», що включають вирощування зернових та технічних культур, торгівлю сільськогосподарською продукцією та надання агротехнічних послуг. Це дозволяє господарству не тільки займатися виробництвом, а й забезпечувати реалізацію продукції на ринку.

Крім того, різноманітність діяльності, включаючи агрономічні послуги, дає можливість фермерському господарству бути більш адаптивним до змін ринку та кон'юнктури. Врахування різних видів діяльності допомагає підприємству зберігати стабільність та забезпечувати стійкий розвиток у галузі [23;24].

Таблиця 2.4 описує виробничу структуру фермерського господарства, зазначаючи основні підрозділи та їх функціональні обов'язки.

Таблиця 2.4 – Виробнича структура ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Підрозділ	Спеціалізація
Польова бригада	Посів, догляд за рослинами, збирання врожаю
Зберігання та логістика	Складування, транспортування зерна
Обслуговування техніки	Ремонт та технічне обслуговування сільгосптехніки
Адміністрація	Управління та фінансовий облік

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Таблиця 2.4 демонструє, що фермерське господарство має чітко структуровану виробничу систему, де кожен підрозділ виконує свою специфічну роль. Польова бригада займається основними агрономічними роботами, такими як

посів, догляд за рослинами та збирання врожаю, що є критично важливим для забезпечення високої продуктивності.

Окрім цього, наявність підрозділів для зберігання та логістики, обслуговування техніки та адміністративного управління дозволяє ефективно координувати всі процеси, що забезпечують функціонування господарства. Така організаційна структура допомагає оптимізувати ресурси та забезпечити виконання всіх необхідних функцій на високому рівні [23;24].

Таблиця 2.5 представляє організаційну структуру управління фермерським господарством, де описано розподіл функцій серед основних підрозділів та їх керівників. Це дозволяє зрозуміти, хто відповідає за фінансовий облік, агрономічні роботи, технічне обслуговування та інші важливі аспекти діяльності підприємства [23;24].

Таблиця 2.5 – Організаційна структура управління ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Функціональний підрозділ	Основні обов'язки
Керівник господарства	Загальне управління, фінансове планування
Бухгалтерія	Фінансовий облік, звітність, податки
Агрономічна служба	Планування посівів, контроль якості продукції
Технічна служба	Обслуговування техніки, ремонт
Логістика	Організація перевезень, складування

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Таблиця 2.5 відображає чітке розподілення обов'язків серед функціональних підрозділів фермерського господарства. Керівник господарства має загальне управління та фінансове планування, що дозволяє забезпечити стратегічне керівництво підприємством.

Функціональні підрозділи, такі як бухгалтерія, агрономічна служба, технічна служба та логістика, відповідають за специфічні аспекти діяльності господарства, що сприяє ефективному управлінню і точному виконанню завдань. Така організаційна структура дозволяє забезпечити стабільність і адаптивність підприємства до змінних умов ринку [23;24].

Таблиця 2.6 надає перелік програмного забезпечення, яке використовується для підтримки фінансового обліку, моніторингу техніки та планування посівів на

фермерському господарстві. Це програмне забезпечення допомагає оптимізувати робочі процеси та забезпечити ефективне управління підприємством [26].

Таблиця 2.6 – Спеціалізоване програмне забезпечення ФГ «Макида Анатолій Іванович»

Програмне забезпечення	Призначення
М.Е.Дос	Облік фінансових операцій, податкова звітність
GPS-моніторинг техніки	Контроль руху сільгосптехніки
Агропланування	Планування посівів, управління врожайністю

Джерело: складено автором на основі [26]

Таблиця 2.6 показує, що фермерське господарство активно використовує сучасне програмне забезпечення для обліку фінансових операцій, моніторингу техніки та планування посівів. Використання таких програм, як М.Е.Дос для фінансової звітності, GPS-моніторинг для контролю техніки та Агропланування для управління врожайністю, дозволяє підприємству ефективно управляти своїми ресурсами та процесами.

Це програмне забезпечення сприяє не лише автоматизації рутинних операцій, але й покращенню управлінської ефективності, що є критичним для успішного функціонування сільськогосподарського підприємства в умовах сучасного ринку. Такий підхід до впровадження технологій дозволяє господарству досягти значної конкурентної переваги [26]. Таблиця 1.7 містить економічну оцінку фінансово-господарської діяльності Фермерського господарства «Макида Анатолій Іванович» за період 2020-2024 років [23;24].

Таблиця 1.7 – Економічна оцінка ФГ «Макида Анатолій Іванович» за 2020-2024 роки

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Розмір активів (тис. грн)	1066.7	1476.8	1456.8	2079.4	2057.7
Розмір власного капіталу (тис. грн)	999.4	1439.9	1427.0	1990.9	1986.3
Чистий дохід (тис. грн)	962.4	1230.0	21.0	1260.8	1383.8
Валовий прибуток (тис. грн)	235.5	440.5	-12.9	563.9	-4.6
Чистий прибуток (тис. грн)	233.6	440.5	-12.9	563.9	-4.6
Рентабельність продажу (%)	24.27	35.81	-61.43	44.73	-0.33
Рентабельність активів (%)	21.90	29.83	-0.89	27.12	-0.22
Рентабельність власного капіталу (%)	23.37	30.59	-0.90	28.32	-0.23
Оборотні засоби (тис. грн)	786.4	1066.7	1456.8	2079.4	2057.7
Запаси (тис. грн)	280.8	224.4	1056.3	1520.8	1422.4
Грошові кошти (тис. грн)	632.2	1094.9	224.7	465.0	549.8

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Аналіз фінансових показників ФГ «Макида Анатолій Іванович» за 2020-2024 роки показує загальний позитивний тренд у розмірі активів і власного капіталу, що свідчить про зростання фінансової стабільності підприємства. Так, активи зросли з 1066,7 тис. грн у 2020 році до 2057,7 тис. грн у 2024 році, що свідчить про розвиток бізнесу. Власний капітал також збільшився, що дозволяє забезпечити стабільність та незалежність господарської діяльності.

Проте, рентабельність підприємства за деякими показниками виявилася змінною і негативною в окремі роки. Зокрема, рентабельність продажу та рентабельність активів у 2022 році значно знизилася, а у 2024 році вона знову стала негативною. Це може свідчити про проблеми у керуванні витратами або зовнішні економічні труднощі, які мали вплив на прибутковість підприємства. Валовий і чистий прибуток також коливалися, зокрема у 2022 році відбулося значне зниження цих показників.

Водночас, підприємство демонструє стабільність у частині грошових коштів і запасів, що свідчить про його здатність підтримувати ліквідність і продовжувати операційну діяльність. Зниження оборотних засобів у 2024 році є тривожним сигналом, що може потребувати уваги щодо ефективності управління активами і ресурсами. Загалом, попри негативні показники в окремі роки, підприємство має потенціал для подальшого розвитку при правильному управлінні фінансами і зниженні витрат.

Аналіз фінансового стану ФГ «Макида Анатолій Іванович» за 2020-2024 роки відображає основні показники ліквідності, фінансової стійкості та структури капіталу підприємства. Дослідження охоплює платоспроможність підприємства, його здатність покривати короткострокові зобов'язання, рівень автономії та фінансової залежності [23;24].

У таблиці 2.8 представлено розрахунки коефіцієнтів ліквідності, які дозволяють оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання [23;24].

Таблиця 2.8 – Аналіз фінансового стану ФГ «Макида Анатолій Іванович» за 2020-2024 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Показники ліквідності (платоспроможності)					
Абсолютна ліквідність	11.21	46.39	6.09	15.60	7.70
Швидка ліквідність	13.31	51.41	9.72	15.83	7.70
Загальна ліквідність	13.94	45.20	39.48	69.78	28.82
Показники фінансової стійкості та структури капіталу					
Коефіцієнт автономії	0.94	0.98	0.98	0.96	0.97
Коефіцієнт фінансування	0.056	0.016	0.026	0.015	0.036
Склад і структура пасивів балансу					
Власний капітал (тис. грн)	999.4	1439.9	1427.0	1990.9	1986.3
Зобов'язання (тис. грн)	56.4	23.6	36.9	29.8	71.4
Дослідження власного капіталу					
Статутний фонд (тис. грн)	0.0	3.0	3.0	3.0	3.0
Нерозподілений прибуток (тис. грн)	997.4	1436.9	1424.0	1987.9	1983.3

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Аналіз фінансового стану ФГ «Макида Анатолій Іванович» за 2020-2024 роки, представлений у таблиці, дає чітке уявлення про динаміку ключових фінансових показників підприємства та його здатність адаптуватися до змінних економічних умов. Показники ліквідності, які характеризують платоспроможність підприємства, демонструють певні коливання, що дозволяє оцінити здатність господарства ефективно виконувати свої короткострокові зобов'язання.

Абсолютна ліквідність, що вимірюється за формулою, показує, скільки підприємство має у вигляді грошових коштів для покриття своїх поточних зобов'язань. У 2020 році цей показник становив 11,21, що свідчить про відносно низький рівень платоспроможності, однак вже у 2021 році він суттєво зріс до 46,39. Цей ріст можна пояснити покращенням фінансових показників, зокрема зростанням ліквідних активів. Водночас у 2022 році абсолютна ліквідність значно знизилася до 6,09, що може бути наслідком фінансових труднощів або змін у структурі активів підприємства. В 2023 році показник знову підвищився до 15,60, але в 2024 році знову знизився до 7,70, що потребує уваги для забезпечення достатньої ліквідності у майбутньому. Швидка ліквідність також має схожу динаміку, зростаючи до 51,41 у 2021 році, а потім знижуючись до 7,70 у 2024 році.

Загальна ліквідність, яка враховує всі поточні активи, демонструє більш стійку динаміку. У 2020 році загальна ліквідність становила 13,94, в 2021 році цей

показник зріс до 45,20, що свідчить про хорошу здатність підприємства покривати свої зобов'язання за рахунок всіх активів. Однак в 2022 році загальна ліквідність знизилась до 39,48, а в 2024 році знову впала до 28,82, що є ознакою певної нестабільності у фінансовій політиці підприємства або негативного впливу зовнішніх факторів. Ці зміни вказують на необхідність посиленої уваги до підтримки ліквідності та управління активами у майбутньому [23;24].

Що стосується фінансової стійкості, то підприємство продовжує демонструвати високі показники щодо коефіцієнта автономії, який є стабільним і вказує на низьку залежність від позикових коштів. У 2020 році коефіцієнт автономії становив 0,94, а в 2024 році досяг 0,97, що є дуже хорошим результатом і свідчить про високу частку власного капіталу у фінансуванні діяльності підприємства. Це дозволяє ФГ «Макида Анатолій Іванович» знижувати ризики, пов'язані з обслуговуванням зовнішніх боргів і забезпечує певну фінансову незалежність [23;24].

Коефіцієнт фінансування, що показує частку зовнішнього капіталу в структурі пасивів, залишається на низькому рівні, що свідчить про обережність підприємства в залученні позикових коштів. У 2020 році цей показник становив 0,056, а в 2024 році знову зріс до 0,036. Це вказує на те, що підприємство використовує в основному власні фінансові ресурси, зменшуючи свою залежність від кредиторів і знижуючи фінансові ризики.

Структура капіталу також свідчить про позитивні тенденції. Власний капітал підприємства зростає з року в рік, що є показником стабільного розвитку та фінансової надійності. У 2020 році власний капітал становив 999,4 тис. грн, а в 2024 році досяг 1986,3 тис. грн. Таке збільшення свідчить про успішну діяльність і здатність генерувати прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства для подальших інвестицій. Водночас нерозподілений прибуток продовжує рости, що також свідчить про зростання внутрішнього фінансового потенціалу підприємства: з 997,4 тис. грн у 2020 році до 1983,3 тис. грн у 2024 році [23;24].

Отже, можна зробити висновок, що ФГ «Макида Анатолій Іванович» демонструє фінансову стабільність та стійкість до зовнішніх і внутрішніх

економічних викликів. Проте зниження показників ліквідності в останні роки потребує уваги, щоб уникнути можливих проблем з виконанням короткострокових зобов'язань. Рекомендується зосередитися на покращенні управління активами та збереженні високих стандартів фінансової стійкості, що дозволить підприємству продовжувати успішно функціонувати та розвиватися в умовах змінюваного ринку.

2.2. Оцінка обсягів, собівартості та прибутковості переробки зерна ФГ «Макіда Анатолій Іванович»

Оцінка обсягів, собівартості та прибутковості переробки зерна є важливим аспектом для аналізу ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, зокрема таких, як Фермерське господарство «Макіда Анатолій Іванович». У сучасних умовах розвитку агропромислового комплексу, зростаючої конкуренції та зміни ринкових вимог, підприємства повинні звертати особливу увагу на ефективність використання своїх ресурсів, зокрема на процес переробки зерна, що є одним з основних напрямків діяльності господарства.

Переробка зерна не лише дає можливість збільшити додану вартість продукції, а й сприяє зниженню залежності від коливань на ринку сировини. Оцінка собівартості цієї діяльності дозволяє не тільки виявити витрати, пов'язані з процесами виробництва, але й визначити ефективність організаційних та технологічних підходів у переробці. Оцінка прибутковості дозволяє сформулювати стратегії подальшого розвитку, виявити потенційні резерви для зниження витрат та підвищення доходності бізнесу.

Таблиця 2.9 містить дані щодо обсягів переробки зерна, кількості змін обладнання, виходу готової продукції та втрат при переробці за період 2020–2024 років. Оцінка цих показників дозволяє здійснити комплексний аналіз ефективності виробничих процесів ФГ «Макіда Анатолій Іванович», визначити зміни у обсягах переробки зерна та ступінь оптимізації виробничих процесів за цей період [23;24].

Таблиця 2.9 – Обсяги та втрати при переробці зерна, 2020–2024 р.

Рік	Обсяг переробки, т	Кількість змін обладнання, од.	Вихід готової продукції, т	Втрати при переробці, %
2020	240	2	216	10.00 %
2021	310	3	280	9.68 %
2022	275	3	250	9.09 %
2023	330	3	303	8.18 %
2024	345	4	318	7.83 %

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Динаміка обсягів переробки зерна, виходу готової продукції та рівня втрат при переробці за період 2020–2024 років, представлена в таблиці 2.9, демонструє значні позитивні зміни у виробничих процесах ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Аналіз даних свідчить про поступове вдосконалення технологій переробки, оптимізацію використання ресурсів і модернізацію технічної бази підприємства, що сприяє збільшенню обсягів переробки зерна та зниженню втрат при переробці.

Перш за все, збільшення обсягів переробки зерна з 240 т у 2020 році до 345 т у 2024 році вказує на ефективне розширення виробничих потужностей та здатність підприємства задовольняти зростаючий попит на свою продукцію. Це може бути результатом не лише збільшення технічних можливостей, а й оптимізації виробничих процесів, що дозволяє зменшити час на виконання робіт і підвищити їх ефективність. Зміни в кількості змін обладнання також підтверджують цей висновок: з 2020 по 2024 рік кількість змін зросла з 2 до 4, що свідчить про необхідність більш інтенсивного використання обладнання для обробки зростаючого обсягу зерна.

Одночасно, важливою є тенденція до зменшення рівня втрат при переробці зерна. Якщо в 2020 році втрати становили 10%, то до 2024 року цей показник знизився до 7.83%. Це є важливим індикатором успішності заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва. Зниження рівня втрат може бути результатом впровадження нових технологій, удосконалення процесів очистки та сортування зерна, а також оптимізації логістики. Таке зменшення втрат не лише дозволяє зменшити витрати, але й підвищує рентабельність діяльності підприємства, що особливо важливо в умовах конкурентного ринку [23;24].

Значне покращення виходу готової продукції є ще одним важливим аспектом. У 2020 році вихід готової продукції складав 216 т при обсязі переробки 240 т, тоді як у 2024 році при переробці 345 т вийшло 318 т готової продукції. Це свідчить про зростання ефективності переробки, що може бути зумовлене як удосконаленням технологічного процесу, так і оптимізацією витратних матеріалів та покращенням якості сировини. Вищий вихід готової продукції на одиницю сировини не тільки забезпечує підприємству стабільніший дохід, але й дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси, що є важливим фактором для довгострокової стабільності господарства [23;24].

Отже, зниження рівня втрат, збільшення виходу готової продукції та збільшення обсягів переробки зерна є свідченням успішного розвитку ФГ «Макида Анатолій Іванович». Це підтверджує, що підприємство вживає ефективні заходи щодо вдосконалення своїх виробничих процесів, модернізації обладнання та оптимізації витрат. Подібні досягнення дозволяють підприємству зберігати свою конкурентоспроможність на ринку, забезпечують стабільне фінансове становище та сприяють підвищенню економічної ефективності в умовах постійних змін у ринковому середовищі. У подальшому, для збереження цих тенденцій та підвищення прибутковості, доцільно продовжити інвестування в технологічне оновлення, вдосконалення процесів та управління ресурсами, а також зберігати стратегічний фокус на зниженні витрат і максимізації виходу продукції.

Таблиця 2.10 надає інформацію щодо структури собівартості переробки зерна за період 2020–2024 років, зокрема загальних витрат, собівартості 1 т продукції та розподілу витрат на енергоносії, матеріали та оплату праці. Аналіз цих показників дозволяє оцінити ефективність управління витратами та визначити основні чинники, які впливають на формування собівартості виробничого процесу [23;24].

Таблиця 2.10 – Структура собівартості переробки зерна, 2020–2024 р.

Рік	Загальні витрати, тис. грн	Собівартість 1 т, грн	Енерговитрати, тис. грн	Матеріальні витрати, тис. грн	Витрати на оплату праці, тис. грн
2020	670	2791	145	290	110
2021	820	2645	160	320	140
2022	790	2873	170	300	130
2023	860	2606	180	310	150
2024	900	2609	185	320	155

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Аналіз таблиці 2.10, яка відображає структуру собівартості переробки зерна за період 2020–2024 років, дозволяє оцінити динаміку витрат на виробничі процеси ФГ «Макіда Анатолій Іванович» та виявити основні чинники, що впливають на собівартість продукції. Загальні витрати підприємства зростали з 670 тис. грн у 2020 році до 900 тис. грн у 2024 році, що відображає підвищення обсягів переробки та зростання вартості ресурсів у межах цього періоду.

Попри загальне зростання витрат, собівартість 1 тонни продукції не мала сталого тренду, коливаючись від 2791 грн у 2020 році до 2609 грн у 2024 році. Це свідчить про певну ефективність підприємства в оптимізації витрат на одиницю продукції, попри загальне підвищення витрат. Зокрема, варто відзначити зменшення собівартості в 2021 та 2023 роках, що може бути результатом оптимізації виробничих процесів або зміни в ресурсних витратах, таких як матеріальні витрати та енерговитрати.

Енерговитрати, як важлива складова собівартості, стабільно зростали протягом аналізованого періоду — з 145 тис. грн у 2020 році до 185 тис. грн у 2024 році. Це може бути пов'язано з підвищенням цін на енергоносії або збільшенням енергетичних потреб внаслідок розширення виробничих потужностей. Водночас, матеріальні витрати та витрати на оплату праці також зростали, проте темпи їх зростання не були настільки значними, що дозволяло зберігати певну стабільність у контролі собівартості [23;24].

Узагальнюючи, зростання загальних витрат при зниженні собівартості на одиницю продукції вказує на прогресивну оптимізацію витрат, однак і на необхідність подальшої роботи щодо зменшення енерговитрат та забезпечення

більшої стабільності в управлінні витратами. Підприємству варто продовжувати інвестувати в технологічні оновлення та вдосконалення процесів, що дозволить зберігати конкурентоспроможність та покращувати фінансові результати в майбутньому.

Таблиця 2.11 надає детальну інформацію про прибутковість та ефективність переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович» за період 2020–2024 років. Аналіз цих показників є важливим для оцінки фінансової стабільності підприємства, його здатності генерувати прибуток та ефективно використовувати свої ресурси [23;24].

Таблиця 2.11 – Прибутковість та ефективність переробки зерна, 2020–2024 р.

Рік	Виручка, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Рентабельність переробки, %	Повна собівартість, тис. грн	Валовий прибуток, тис. грн	Рентабельність витрат, %
2020	962	234	24.3 %	670	292	43.58 %
2021	1230	441	35.9 %	820	410	50.00 %
2022	21	-13	-61.9 %	790	-769	-97.34 %
2023	1261	564	44.7 %	860	401	46.63 %
2024	1384	-5	-0.4 %	900	484	53.78 %

Джерело: складено автором на основі [23;24]

Аналіз таблиці 2.11, яка відображає показники прибутковості та ефективності переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович» за 2020–2024 роки, дозволяє зробити ряд важливих висновків щодо фінансової стабільності та ефективності підприємства.

Протягом перших двох років (2020–2021) підприємство демонструвало стійке зростання фінансових показників. Виручка зросла з 962 тис. грн у 2020 році до 1230 тис. грн у 2021 році, що свідчить про розширення виробничих потужностей та збільшення попиту на продукцію. Водночас чистий прибуток зростав з 234 тис. грн до 441 тис. грн, що дозволило рентабельності переробки збільшитись з 24.3% до 35.9%. Це показує підвищення ефективності переробки та оптимізацію витрат, оскільки рентабельність витрат також зросла з 43.58% до 50.00%.

Однак у 2022 році відбувся різкий спад фінансових показників. Виручка значно знизилася до 21 тис. грн, що є суттєвим відхиленням від попередніх

результатів, а чистий прибуток став від'ємним, склавши -13 тис. грн. Цей спад пов'язаний зі значним зростанням повної собівартості та різким зниженням валового прибутку, що призвело до падіння рентабельності переробки до -61.9%. Такий негативний результат можна пояснити внутрішніми проблемами підприємства, такими як підвищення витрат на виробництво або проблеми зі збутом продукції [23;24].

У наступні два роки (2023–2024) спостерігається позитивна динаміка відновлення фінансових показників. Виручка збільшилася до 1261 тис. грн у 2023 році та до 1384 тис. грн у 2024 році, проте чистий прибуток у 2024 році став негативним (-5 тис. грн), що свідчить про труднощі з покриттям витрат підприємства. Рентабельність переробки повернулася до позитивного значення (44.7% у 2023 році та -0.4% у 2024 році), однак цей результат є недостатнім для забезпечення стабільної фінансової діяльності підприємства. Рентабельність витрат також зросла до 53.78% у 2024 році, що свідчить про намагання підприємства оптимізувати витрати та підвищити ефективність використання ресурсів [23;24].

Таким чином, аналіз прибутковості та ефективності переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович» за період 2020–2024 років показує, що підприємство в цілому має позитивні тенденції у перші два роки, але стикалося з серйозними фінансовими труднощами у 2022 році, що виявилось у значних збитках. Для забезпечення стабільного фінансового розвитку в майбутньому підприємству необхідно сфокусуватися на зменшенні собівартості, збільшенні ефективності виробництва, а також на пошуку нових ринків збуту для своєї продукції.

Узагальнюючи, оцінка обсягів, собівартості та прибутковості переробки зерна ФГ «Макіда Анатолій Іванович» показує значні коливання у фінансових показниках протягом періоду 2020–2024 років. Позитивна динаміка в перші два роки (2020–2021) демонструє зростання виручки, чистого прибутку та рентабельності, що вказує на ефективну оптимізацію виробничих процесів та витрат. Однак, у 2022 році підприємство зазнало серйозних фінансових труднощів, що призвело до значних збитків та падіння рентабельності. Попри відновлення

показників у 2023–2024 роках, фінансові труднощі залишаються актуальними, оскільки в 2024 році чистий прибуток знову став від’ємним. Це вказує на необхідність подальшої роботи з оптимізації витрат, зменшення собівартості та пошуку нових ринків збуту для підвищення фінансової стабільності та зростання прибутковості підприємства в майбутньому.

2.3. Визначення резервів підвищення ефективності переробки зерна ФГ «Макіда Анатолій Іванович»

Визначення резервів підвищення ефективності переробки зерна є важливим аспектом для розвитку сільськогосподарських підприємств, зокрема таких, як ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Ефективність переробки зерна впливає на фінансові результати господарства, забезпечуючи зниження витрат, покращення якості продукції та збільшення її рентабельності. У контексті сучасних викликів агропромислового сектору, таких як коливання цін на сировину, зміни в попиті на ринку та необхідність дотримання екологічних стандартів, підприємствам необхідно постійно оптимізувати свої виробничі процеси.

Таблиця 2.12 надає аналіз виробничих резервів підвищення ефективності переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Оцінка поточного стану підприємства та виявлених внутрішніх резервів дозволяє визначити напрямки для вдосконалення виробничих процесів і зниження витрат. Підвищення ефективності переробки зерна є ключовим для забезпечення стабільного зростання підприємства, зокрема через оптимізацію використання обладнання, зменшення витрат сировини та оновлення технологічного парку [23;27].

Таблиця 2.12 – Виробничі резерви підвищення ефективності переробки зерна

Напрямок удосконалення	Поточний стан підприємства	Виявлені внутрішні резерви	Потенційний ефект від реалізації
Завантаження переробного обладнання	Робота здійснюється переважно в одну зміну, що призводить до недозавантаження виробничих потужностей	Введення другої або третьої зміни, графік гнучкого навантаження	Зростання обсягів переробки на 30–40%, підвищення рентабельності обладнання
Рівень втрат сировини	Частка втрат зерна в процесі переробки становить близько 8–10%, переважно через неточне налаштування машин	Поліпшення технічного обслуговування, впровадження стандартів контролю якості	Скорочення втрат до 5–6%, збільшення виходу готової продукції
Стан технологічного парку	Частина обладнання зношена, має підвищені експлуатаційні витрати	Модернізація основних вузлів та ліній, оновлення технологій	Підвищення продуктивності на 15–20%, зменшення простоїв і ремонтних витрат

Джерело: складено автором на основі [23;27]

Таблиця 2.12, яка містить аналіз виробничих резервів підвищення ефективності переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», надає важливу інформацію для оцінки поточних виробничих процесів та виявлення потенційних напрямків для вдосконалення. Оцінка поточного стану підприємства та виявлених внутрішніх резервів дозволяє не лише покращити ефективність використання виробничих потужностей, а й забезпечити зростання обсягів переробки, зниження витрат та підвищення рентабельності.

Збільшення завантаження переробного обладнання шляхом введення другої або третьої зміни є ключовим резервом для підвищення обсягів переробки зерна на 30–40%. Це дозволить підприємству більш ефективно використовувати наявні виробничі потужності, що прямо вплине на збільшення виробництва та доходів, підвищуючи загальну рентабельність обладнання. Удосконалення процесу налаштування машин та впровадження стандартів контролю якості допоможе знизити рівень втрат зерна з поточних 8–10% до 5–6%, що дозволить збільшити вихід готової продукції. Це, в свою чергу, матиме позитивний ефект на зменшення витрат і покращення фінансових результатів господарства.

Не менш важливим напрямком є модернізація технологічного парку, що дозволить значно підвищити продуктивність на 15–20%, зменшивши витрати на ремонт та простої обладнання. Оновлення основних вузлів та ліній дасть змогу забезпечити більш стабільну та ефективну роботу, що сприятиме зниженню експлуатаційних витрат і підвищенню загальної економічної ефективності підприємства [23;27].

Отже, виявлені резерви, такі як оптимізація завантаження обладнання, зниження втрат сировини та модернізація технологічного парку, дозволяють ФГ «Макіда Анатолій Іванович» значно підвищити ефективність переробки зерна, знижуючи витрати та збільшуючи виробничі потужності.

Таблиця 2.13 містить аналіз економічних резервів підвищення ефективності на ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Вона вказує на основні проблеми або обмеження в управлінні витратами в різних статтях витрат, таких як енерговитрати, матеріальні витрати та витрати на оплату праці, і пропонує конкретні резерви ефективності для оптимізації цих витрат. Оцінка цих резервів дозволяє сформулювати стратегії для зниження собівартості виробництва та покращення фінансових результатів підприємства [23;28].

Таблиця 2.13 – Економічні резерви підвищення ефективності

Стаття витрат	Основна проблема або обмеження в управлінні витратами	Резерв ефективності (пропозиції щодо оптимізації)	Очікуваний результат впровадження
Енерговитрати	Висока енергоємність переробки через використання старого обладнання та нераціональні режими роботи	Встановлення частотних перетворювачів, теплоізоляція, заміна електродвигунів	Зниження витрат на електроенергію на 10–15%, зменшення екологічного навантаження
Матеріальні витрати	Надмірне використання пакувальних і допоміжних матеріалів, закупівля без узгоджених норм	Перегляд норм витрат, закупівля гуртовими партіями, пошук альтернативних постачальників	Скорочення витрат до 12% загальної собівартості, покращення структури калькуляції
Витрати на оплату праці	Витрати не відповідають ефективності праці: висока плинність, відсутність KPI	Запровадження системи преміювання, оптимізація персоналу, навчання	Підвищення продуктивності праці, зниження витрат на 5–7% без втрати якості

Джерело: складено автором на основі [23;28]

Таблиця 2.13, яка містить економічні резерви підвищення ефективності на ФГ «Макида Анатолій Іванович», вказує на основні проблеми в управлінні витратами та пропонує конкретні заходи для оптимізації витратних статей. Аналіз кожної статті витрат показує, що підприємство має значний потенціал для зниження витрат та підвищення ефективності своєї діяльності в трьох основних напрямках: енерговитрати, матеріальні витрати та витрати на оплату праці.

Одним із головних резервів для зниження витрат є оптимізація енерговитрат. Встановлення частотних перетворювачів, теплоізоляція та заміна електродвигунів дозволять знизити витрати на електроенергію на 10–15%, а також зменшити екологічне навантаження. Це не лише знизить витрати, але й сприятиме зменшенню негативного впливу підприємства на навколишнє середовище, що є важливим у контексті сучасних екологічних вимог.

Що стосується матеріальних витрат, то їх оптимізація через перегляд норм витрат, закупівлю матеріалів гуртовими партіями та пошук альтернативних постачальників дозволить знизити витрати на пакувальні та допоміжні матеріали до 12% загальної собівартості. Ці заходи допоможуть покращити структуру калькуляції витрат і забезпечити більш раціональне використання ресурсів.

Витрати на оплату праці, які наразі не відповідають ефективності праці через високу плинність та відсутність системи KPI, можуть бути оптимізовані завдяки впровадженню системи преміювання, оптимізації персоналу та проведенню навчання. Оціночний результат цих заходів – підвищення продуктивності праці та зниження витрат на 5–7% без втрати якості. Це дозволить не лише знизити витрати, але й підвищити загальну ефективність роботи працівників [23;28].

Отже, запропоновані економічні резерви підвищення ефективності дозволяють ФГ «Макида Анатолій Іванович» знизити витрати, покращити управління ресурсами та підвищити рентабельність діяльності. Реалізація цих заходів є важливим кроком для забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасного ринку.

Таблиця 2.14 надає детальний аналіз організаційно-фінансових резервів для підвищення ефективності управлінських процесів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Оцінка компонентів управління, таких як система обліку і звітності, управління збутом і ціноутворенням, а також фінансове забезпечення та інвестиції, дозволяє виявити основні проблеми або невикористані можливості, що обмежують ефективність діяльності підприємства [23;27].

Таблиця 2.14 – Організаційно-фінансові резерви ефективності

Компонент управління	Визначені проблеми або невикористані можливості	Напрями активізації резервів	Очікувані ефекти та довгострокові переваги
Система обліку і звітності	Облік здійснюється переважно в Excel, відсутня інтеграція даних між підрозділами	Впровадження ERP-системи, автоматизованої звітності, інтеграція з бухгалтерським обліком	Підвищення прозорості обліку, оперативність ухвалення рішень, зменшення дублювання даних
Управління збутом і ціноутворенням	Реалізація продукції без гнучкої політики, відсутність довгострокових контрактів із покупцями	Диференціація цін для партій, укладання ф'ючерсних контрактів, сегментація клієнтів	Зростання доходів на 10–12%, зменшення залежності від посередників
Фінансове забезпечення та інвестиції	Відсутність інвестиційних програм, використання лише власних обігових коштів	Участь у грантових програмах, співпраця з державними фондами підтримки АПК	Розширення переробних потужностей, модернізація без критичного фінансового навантаження

Джерело: складено автором на основі [23;27]

Аналіз організаційно-фінансових резервів підвищення ефективності на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», представлений у таблиці 2.14, виявляє значний потенціал для вдосконалення управлінських процесів підприємства. Визначені проблеми, такі як відсутність інтеграції даних у системі обліку, недостатня гнучкість політики ціноутворення та обмежене фінансування через використання лише власних обігових коштів, створюють обмеження для подальшого розвитку підприємства. Водночас, розглянуті напрямки активізації резервів мають потенціал значно покращити ефективність управлінських та фінансових процесів.

Впровадження ERP-системи для автоматизації обліку та звітності дозволить значно підвищити прозорість облікових процесів, скоротити дублювання даних та прискорити ухвалення управлінських рішень. Це стане основою для покращення ефективності внутрішнього управління, що має безпосередній вплив на швидкість реагування на зміни в ринкових умовах. Впровадження більш гнучкої політики ціноутворення, зокрема диференціації цін для партій та укладання ф'ючерсних контрактів, дозволить підприємству не тільки збільшити доходи на 10-12%, але й зменшити залежність від посередників, що в свою чергу покращить конкурентоспроможність і забезпечить стабільний ринок збуту.

Особливо важливою є реалізація резервів у сфері фінансування та інвестицій. Залучення зовнішнього фінансування через грантові програми та співпраця з державними фондами підтримки агропромислового комплексу дозволить не лише розширити виробничі потужності, але й провести необхідну модернізацію без суттєвого збільшення фінансового навантаження на підприємство. Це забезпечить стійкий розвиток ФГ «Макіда Анатолій Іванович» без загрози перевищення фінансових ризиків [23;27].

Отже, реалізація запропонованих заходів дозволить підприємству підвищити свою ефективність, забезпечити стабільність і зростання на ринку, а також створити умови для стійкого розвитку в умовах постійних змін економічної ситуації. Впровадження інтегрованих систем управління, вдосконалення політики ціноутворення та розширення джерел фінансування є ключовими етапами для зміцнення конкурентних позицій і забезпечення довгострокової фінансової стабільності.

Узагальнюючи, визначення резервів підвищення ефективності переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович» виявляє важливі напрямки для вдосконалення виробничих та управлінських процесів підприємства. Збільшення обсягів переробки та зниження витрат можливі через оптимізацію завантаження обладнання, зменшення втрат сировини та модернізацію технологічного парку. Крім того, економічні резерви, такі як оптимізація енерговитрат, матеріальних витрат та витрат на оплату праці, дозволяють значно знизити собівартість

виробництва, підвищуючи фінансові результати. Організаційно-фінансові резерви, зокрема впровадження ERP-системи, вдосконалення політики ціноутворення та залучення зовнішнього фінансування, дозволяють забезпечити стабільний розвиток і зростання підприємства. Всі ці заходи сприятимуть не лише підвищенню ефективності діяльності, але й забезпеченню стійкого фінансового становища та конкурентоспроможності господарства в умовах змінюваного ринку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА

3.1. Обґрунтування напрямів технічного і технологічного вдосконалення процесу переробки зерна

Обґрунтування напрямів технічного і технологічного вдосконалення процесу переробки зерна є важливим етапом для забезпечення ефективності агропромислових підприємств. Сучасні умови ведення агробізнесу, зокрема високий рівень конкуренції, коливання цін на сировину та постійне вдосконалення екологічних стандартів, вимагають від підприємств впровадження інноваційних технологій і сучасного обладнання. Підвищення ефективності процесу переробки зерна має значний вплив на собівартість продукції, зменшення втрат сировини, покращення якості готової продукції та забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Таблиця 3.1 надає аналіз технічних напрямів вдосконалення процесу переробки зерна на підприємстві. Оцінка поточного стану обладнання та процесів дозволяє виявити основні проблеми, такі як застаріле обладнання, високий рівень зношення техніки, неефективність транспортних систем і високі енергетичні витрати [29;30].

Таблиця 3.1 – Технічні напрями вдосконалення процесу переробки зерна

Напрямок удосконалення	Поточний стан та проблеми	Запропоновані технічні рішення	Очікуваний ефект впровадження
Оновлення основного переробного обладнання	Частина машин морально застаріла, мають високий рівень зношення та нестабільну продуктивність	Закупівля нової зерноочисної машини з попереднім калібруванням і повітряним сепаруванням	Стабільна якість очищення зерна, скорочення механічних втрат, зниження затрат на ремонт
Модернізація транспортного обладнання	Виробничі лінії мають високі втрати при переміщенні зерна через зношені транспортери	Установка сучасних шнекових і стрічкових транспортерів із датчиками навантаження	Скорочення внутрішніх втрат зерна до 2–3%, підвищення швидкості логістичних операцій, зменшення ручної праці
Встановлення енергоощадних систем	Споживання електроенергії перевищує нормативні значення через використання застарілих двигунів	Впровадження частотних перетворювачів, модернізація освітлення, інтелектуальне управління навантаженням	Економія електроенергії до 15%, зменшення витрат на технічне обслуговування, подовження строку служби обладнання
Автоматизація ключових процесів	Операції сортування, контролю температури та вологості здійснюються вручну або напівмеханізовано	Інтеграція цифрових термометрів, вологомірів, сенсорних панелей управління	Підвищення точності, зменшення браку, зниження людського фактору у виробничих рішеннях

Джерело: складено автором на основі [29;30]

Аналіз технічних напрямів вдосконалення процесу переробки зерна, представлених у таблиці 3.1, свідчить про необхідність комплексного підходу до модернізації виробничих потужностей ФГ «Макіда Анатолій Іванович» для забезпечення високої ефективності виробничих процесів. Запропоновані технічні рішення, зокрема оновлення основного переробного обладнання, модернізація транспортного обладнання, впровадження енергоощадних систем і автоматизація ключових процесів, сприятимуть не тільки зниженню витрат, але й значному підвищенню якості продукції, що є критично важливим для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасного ринку.

Оновлення зерноочисного обладнання, яке є однією з основних складових переробки зерна, дозволить забезпечити стабільну якість очищення зерна завдяки впровадженню нових машин з попереднім калібруванням та повітряним сепаруванням. Це сприятиме не лише підвищенню якості продукції, а й зменшенню

механічних витрат, що в свою чергу дозволить значно знизити витрати на ремонт та обслуговування обладнання. Це є важливим аспектом для забезпечення довготривалої рентабельності підприємства, оскільки застаріле обладнання часто спричиняє додаткові витрати, що знижує ефективність виробництва [29;30].

Модернізація транспортного обладнання, зокрема впровадження сучасних шнекових і стрічкових транспортерів з датчиками навантаження, дозволить знизити внутрішні втрати зерна до 2–3%, що є критично важливим для зменшення загальних витрат на сировину та підвищення виходу готової продукції. Окрім того, встановлення таких систем підвищить швидкість логістичних операцій, зменшить ручну працю та покращить загальну продуктивність, що дозволить зменшити час обробки кожної партії продукції та збільшити обсяги виробництва.

Впровадження енергоощадних систем, таких як частотні перетворювачі, модернізація освітлення та інтелектуальне управління навантаженням, дасть можливість знизити витрати на електроенергію на 10–15%. Цей крок є необхідним в умовах зростаючих витрат на енергоносії та вимог до зменшення екологічного навантаження. Зменшення енергоспоживання не лише знижує витрати, але й дозволяє підприємству відповідати сучасним екологічним стандартам, що підвищує його репутацію на ринку та сприяє більш сталому розвитку.

Автоматизація ключових процесів, таких як сортування, контроль температури та вологості, шляхом інтеграції цифрових термометрів, вологомірів та сенсорних панелей управління, дозволить значно підвищити точність та стабільність виробничих процесів. Зменшення людського фактору в прийнятті виробничих рішень дозволить знизити рівень браку і підвищити якість кінцевої продукції, що стане важливим чинником для підвищення довіри з боку споживачів та забезпечення конкурентоспроможності продукції на ринку [29;30].

Таким чином, реалізація запропонованих технічних рішень дозволить значно підвищити ефективність виробничих процесів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», знизити витрати на енергію, матеріали та технічне обслуговування, покращити якість продукції та забезпечити стабільне зростання рентабельності. Крім того, ці заходи сприятимуть зниженню екологічного навантаження та

підвищенню соціальної відповідальності підприємства. Технічне вдосконалення виробничих потужностей є необхідним кроком для забезпечення конкурентоспроможності і сталого розвитку в умовах постійних змін на ринку агропромислового комплексу.

Таблиця 3.2 надає огляд технологічних напрямів вдосконалення процесу переробки зерна на ФГ «Макида Анатолій Іванович». Визначення недоліків у поточних технологічних процесах та впровадження відповідних заходів для їх удосконалення є ключовими для підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат і забезпечення стабільної якості продукції [29;30].

Таблиця 3.2 – Технологічні напрями вдосконалення процесу переробки зерна

Напрямок технологічного вдосконалення	Виявлені недоліки у поточних процесах	Запропоновані заходи з удосконалення технологій	Прогнозований результат та довгостроковий ефект
Оптимізація процесу сушки зерна	Використовується одноетапна сушка з ручним регулюванням, що призводить до перевитрат палива та втрати вологи	Перехід на багатоступеневу сушку з автоматичним контролем температури та вологості	Скорочення витрат на паливо на 10–12%, збереження структури зерна, підвищення якості готової продукції
Безперервний контроль якості	Контроль здійснюється вибірково, часто після завершення процесу, що унеможливорює оперативне втручання	Установлення inline-аналізаторів: сенсори вологості, засміченості, температури	Зменшення браку, стабілізація якості продукції, підвищення репутації підприємства як надійного постачальника
Використання побічної продукції	Луска, пил, легкі відходи після очищення не переробляються і утилізуються	Установка гранулятора для виготовлення комбікормових добавок або біопалива з побічної сировини	Додатковий прибуток (до 5–7% від валової продукції), зниження витрат на утилізацію, екологічна відповідальність
Оптимізація внутрішньоцехової логістики	Ручне переміщення сировини між вузлами, відсутність технологічного маршруту	Створення чіткої схеми переміщення з автоматичними вузлами подачі сировини	Скорочення часу на переміщення, підвищення ритмічності роботи, зменшення впливу людського чинника

Джерело: складено автором на основі [29;30]

Аналіз технологічних напрямів вдосконалення процесу переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», представлений у таблиці 3.2, виявляє ключові проблеми та потенційні можливості для підвищення ефективності виробничих процесів. Виявлені недоліки, такі як перевитрати палива через застосування застарілої технології сушки, вибіркового контролю якості продукції, неефективне використання побічних продуктів та проблеми з внутрішньоцеховою логістикою, суттєво обмежують оптимізацію виробництва та впливають на зниження загальної рентабельності підприємства.

Одним із найважливіших напрямків вдосконалення є оптимізація процесу сушки зерна. Встановлення багатоступеневої сушильної системи з автоматичним контролем температури та вологості дозволить не тільки зменшити витрати палива на 10-12%, але й значно поліпшити якість готової продукції. Це, в свою чергу, дозволить зберегти структуру зерна, знизити механічні втрати та забезпечити більш стабільний процес сушіння. В умовах постійних змін у ринкових цінах на енергоносії, зниження енерговитрат є стратегічно важливим кроком для підвищення фінансової стабільності підприємства.

Впровадження безперервного контролю якості через інтеграцію inline-аналізаторів, таких як сенсори вологості, засміченості та температури, дозволить значно покращити точність та своєчасність реакцій на будь-які відхилення в процесі виробництва. Це забезпечить не тільки зменшення браку, але й стабільність якості продукції, що є вирішальним фактором для підвищення репутації підприємства як надійного постачальника на ринку. Технологія безперервного контролю є важливим кроком до зменшення залежності від людського фактора, підвищення ефективності виробничих рішень і зниження ризику помилок.

Особливо важливою є оптимізація використання побічної продукції, зокрема луски та пилу, які в теперішній час не переробляються і утилізуються. Установка гранулятора для виготовлення комбікормових добавок або біопалива не тільки дасть можливість отримати додатковий прибуток (до 5-7% від валової продукції), але й дозволить зменшити витрати на утилізацію відходів, що є важливою складовою екологічної відповідальності підприємства. Це сприятиме

більш ефективному використанню всіх ресурсів підприємства і підвищенню рівня його екологічної сталості [29;30].

Оптимізація внутрішньоцехової логістики через автоматизацію процесів переміщення сировини між вузлами виробничих ліній дозволить значно скоротити час на логістичні операції, зменшити залежність від людського фактора та підвищити ритмічність роботи. Це дозволить не тільки зменшити витрати на оплату праці, а й підвищити загальну продуктивність підприємства, що стане важливим фактором для забезпечення стабільної роботи при зростанні обсягів виробництва.

Впровадження всіх запропонованих технологічних рішень дозволить ФГ «Макіда Анатолій Іванович» значно підвищити ефективність виробничих процесів, що відобразиться в зменшенні витрат на енергію, зниженні собівартості продукції, підвищенні якості продукції та збільшенні рентабельності. Ці заходи сприятимуть не лише оптимізації поточних витрат, але й створять основу для стійкого довгострокового розвитку підприємства, забезпечуючи йому конкурентні переваги в умовах зростаючої конкуренції на агропромисловому ринку. Технологічне вдосконалення є необхідним кроком для досягнення стабільного економічного зростання та підвищення ефективності виробництва, що в свою чергу дозволить підприємству більш ефективно реагувати на змінні ринкові умови та потреби споживачів [29;30].

Таблиця 3.3 надає детальну дорожню карту технічного і технологічного вдосконалення процесу переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Ця карта містить ключові етапи та заходи, які необхідно реалізувати для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасного ринку. Вона охоплює всі аспекти вдосконалення, від попереднього технічного аудиту обладнання до впровадження повної цифровізації виробничих процесів [29;30].

Таблиця 3.3 – Дорожня карта технічного і технологічного вдосконалення переробки зерна

№	Захід	Орієнтовний строк реалізації	Відповідальні підрозділи / особи	Очікуваний результат
1	Попередній технічний аудит обладнання та виробничих ліній	III кв. 2025 р.	Головний інженер, технічний відділ	Визначення критичних зон, формування плану оновлення
2	Модернізація транспортного обладнання (транспортери, елеватори)	IV кв. 2025 р.	Інженер-технолог, постачальник	Підвищення швидкості подачі, зменшення втрат на внутрішньому транспорті
3	Впровадження багатоступеневої сушки з автоматичним керуванням	I кв. 2026 р.	Енергетик, техвідділ, зовнішній підрядник	Зниження витрат палива на 10–12%, покращення рівномірності сушіння
4	Установка сучасної зерночисної машини	I кв. 2026 р.	Керівник виробництва, техвідділ	Підвищення якості очистки, зменшення засміченості продукції
5	Встановлення inline-контролю вологості, температури, чистоти зерна	II кв. 2026 р.	ІТ-відділ, технічна служба	Автоматичний контроль якості, зменшення відсотка браку
6	Встановлення енергоощадних систем (перетворювачі частоти, LED)	II–III кв. 2026 р.	Енергетик, головний інженер	Економія електроенергії до 15%, зниження навантаження на мережу
7	Установка гранулятора для побічної продукції (луска, пил)	IV кв. 2026 р.	Фінансовий та технічний відділи	Виробництво кормових добавок, мінімізація відходів
8	Впровадження автоматизованої системи управління процесом (SCADA/ERP)	I–II кв. 2027 р.	ІТ-відділ, головне керівництво	Повна цифровізація управління виробничими процесами

Джерело: складено автором на основі [29;30]

Таблиця 3.3, яка містить дорожню карту технічного та технологічного вдосконалення процесу переробки зерна на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», показує чітко структуровану стратегію для значного підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Кожен етап вдосконалення, від попереднього технічного аудиту до впровадження автоматизованих систем управління, має визначений орієнтовний строк реалізації, відповідальні підрозділи та очікувані результати, що дозволяє підприємству чітко планувати і контролювати хід реалізації цих заходів.

Зокрема, попередній технічний аудит обладнання, що має бути завершений у III кварталі 2025 року, дозволить виявити критичні зони на підприємстві і створити план оновлення, що є необхідним для модернізації виробничих потужностей. Модернізація транспортного обладнання та впровадження багатоступеневої сушки з автоматичним керуванням вже в IV кварталі 2025 року та I кварталі 2026 року відповідно дозволять знизити витрати палива, підвищити швидкість подачі зерна та зменшити втрати на внутрішньому транспорті, що напряду вплине на зниження витрат і підвищення продуктивності.

Установка сучасної зерночисної машини та впровадження inline-контролю вологості, температури і чистоти зерна протягом 2026 року дозволять покращити якість очищення зерна та стабілізувати контроль за якістю на кожному етапі виробничого процесу, що зменшить брак продукції. Встановлення енергоощадних систем та гранулятора для переробки побічної продукції створить додаткові можливості для економії енергоресурсів і отримання прибутку від утилізації відходів, що є важливим для зменшення екологічного навантаження.

Завершальний етап, впровадження автоматизованої системи управління процесом (SCADA/ERP) у 2027 році, забезпечить підприємству повну цифровізацію управлінських процесів, що дозволить підвищити точність, оперативність та ефективність ухвалення рішень.

Таким чином, реалізація цієї дорожньої карти дозволить ФГ «Макіда Анатолій Іванович» підвищити ефективність виробництва, знизити витрати, покращити якість продукції та забезпечити сталий розвиток підприємства в умовах сучасного ринку. Ці заходи є важливими для зміцнення конкурентних позицій підприємства та досягнення фінансової стабільності в довгостроковій перспективі.

3.2. Економічне обґрунтування ефективності впровадження запропонованих заходів

Економічне обґрунтування впровадження технічних і технологічних заходів є важливим етапом для визначення ефективності інвестицій та оцінки потенційних вигод від модернізації виробничих процесів. В умовах високої конкуренції на агропромисловому ринку, підприємства повинні постійно шукати шляхи для оптимізації своїх витрат і підвищення ефективності діяльності. Для цього необхідно не лише запроваджувати новітні технології та модернізувати обладнання, але й здійснювати ретельний економічний аналіз перед впровадженням кожного з заходів.

Технічні та технологічні нововведення можуть принести значні економічні вигоди, але для забезпечення максимального ефекту необхідно провести їх детальне економічне обґрунтування, враховуючи витрати на впровадження, термін окупності та прогнозовану рентабельність. Таким чином, економічний аналіз дозволяє підприємству оцінити, чи буде інвестиція вигідною в довгостроковій перспективі, а також допомагає визначити пріоритетні напрямки для розвитку.

Таблиця 3.4 надає детальний аналіз витрат, пов'язаних з впровадженням технічних і технологічних заходів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович». Вона охоплює як основні витрати на закупівлю та монтаж обладнання, так і супутні витрати, що включають проєктне планування, консультаційні послуги, навчання персоналу та інші необхідні аспекти для успішної реалізації технічних удосконалень.

Таблиця 3.4 – Витрати на впровадження технічних і технологічних заходів
ФГ «Макіда Анатолій Іванович»

№	Захід/Обладнання	Вартість обладнання, тис. грн	Вартість монтажу та ПНР, тис. грн	Супутні витрати, тис. грн	Загальна вартість, тис. грн	Коментар щодо витрат
1	Технічний аудит, проєктне планування	–	–	40	40	Залучення інженерів-консультантів для діагностики техстану, техніко-економічне обґрунтування
2	Модернізація транспортерів, елеваторів	150	40	30	220	Заміна зношених ланцюгових систем; часткова автоматизація подачі сировини
3	Багатоступенева сушарка з автоматикою	320	110	50	480	Сучасна енергозберігаюча сушарка з датчиками температури й вологості
4	Зерноочисна машина з повітряною сепарацією	250	70	30	350	Забезпечує стабільну якість очищення, зменшує засміченість і втрати зерна
5	Система inline-контролю якості	140	40	30	210	Сенсори на виході з лінії: волога, температура, домішки; інтеграція з обліковою системою
6	Енергосистеми (перетворювачі частоти, LED-освітлення)	120	40	20	180	Зниження витрат на енергоресурси, покращення безпеки та продуктивності роботи
7	Гранулятор для побічної продукції	220	50	30	300	Використання луски, пилу для кормових добавок або біопалива – зменшення відходів
8	ERP/SCADA-система автоматизації виробництва	180	40	55	275	Модуль управління процесами: звіти, облік, моніторинг, навчання персоналу

Джерело: складено автором

Таблиця 3.4, що містить аналіз витрат на впровадження технічних і технологічних заходів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», відображає комплексний підхід до модернізації виробничих процесів. Зроблений аналіз дозволяє оцінити не лише необхідні фінансові ресурси для реалізації кожного заходу, а й показує, як ці витрати впливають на загальну ефективність підприємства. Витрати на обладнання, монтаж, пуско-наладку та супутні витрати складають частину стратегії підприємства щодо вдосконалення виробничих потужностей і підвищення їх ефективності.

Першим кроком є технічний аудит та проєктне планування, які є необхідними для діагностики поточного стану обладнання та обґрунтування

подальших інвестицій. Попри відсутність вартості обладнання, цей етап є ключовим для правильного визначення наступних кроків і для оцінки ефективності запропонованих заходів. Оновлення транспортного обладнання та впровадження багатоступеневої сушки з автоматикою дозволять значно підвищити продуктивність та знизити енергетичні витрати, що в кінцевому підсумку позитивно вплине на собівартість продукції та рентабельність підприємства.

Система inline-контролю якості та зерноочисна машина з повітряною сепарацією не тільки покращать стабільність виробничого процесу, але й зменшать втрати зерна, підвищуючи його якість. Водночас встановлення енергосистем, таких як частотні перетворювачі та LED-освітлення, дозволить знизити споживання енергоресурсів, зменшуючи витрати на енергію та забезпечуючи додаткові можливості для підвищення безпеки та продуктивності.

Використання побічної продукції для виготовлення кормових добавок або біопалива через установку гранулятора дасть можливість зменшити відходи та отримати додатковий прибуток. Важливим кроком у цифровізації процесів є впровадження ERP/SCADA-системи для автоматизації управління виробництвом, що забезпечить ефективний моніторинг і облік, дозволяючи швидко приймати управлінські рішення і підвищити загальну продуктивність підприємства.

Таким чином, реалізація технічних і технологічних заходів, що включають оновлення обладнання, модернізацію технологій, автоматизацію та енергозбереження, дозволить значно підвищити ефективність виробничих процесів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», знизити витрати, покращити якість продукції і досягти значного економічного ефекту в довгостроковій перспективі. Ці заходи також сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку, забезпечуючи його стабільний розвиток і зростання.

Таблиця 3.5 надає економічне обґрунтування ефективності впровадження запропонованих заходів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович». У таблиці детально розглянуто кожен з заходів, спрямованих на вдосконалення технологічних процесів, зокрема модернізацію транспортерів та елеваторів, впровадження багатоступеневої системи сушки, встановлення зерноочисної машини, систему

inline-контролю якості, енергоощадні технології, установку гранулятора для побічної сировини та впровадження ERP/SCADA-системи

Таблиця 3.5 – Економічне обґрунтування ефективності впровадження запропонованих заходів у ФГ «Макіда Анатолій Іванович»

№	Захід	Очікуване скорочення витрат / зростання доходу	Річний економічний ефект, тис. грн	Вартість впровадження, тис. грн	Термін окупності, років	Рентабельність впровадження, %	Коментар щодо ефективності
1	Модернізація транспортерів і елеваторів	Зменшення витрат при переміщенні і сировини	85	220	2,6	38,6 %	Дає відчутний ефект уже в перший рік, особливо при інтенсивній експлуатації
2	Багатоступенева система сушки	Зниження витрат на паливо	110	480	4,4	22,9 %	Особливо актуально в пікові сезони — вересень—грудень
3	Зерноочисна машина	Підвищення якості та зменшення витрат зерна	95	350	3,7	27,1 %	Покращує товарну якість і репутацію продукції
4	Система inline-контролю якості	Стабілізація якості, зменшення браку	75	210	2,8	35,7 %	Надає конкурентну перевагу на ринку
5	Енергоощадні технології	Економія на електроенергії	60	180	3,0	33,3 %	Актуально за умов високих тарифів
6	Гранулятор побічної сировини	Додатковий дохід від переробки відходів	90	300	3,3	30,0 %	Створює новий прибутковий напрям діяльності
7	ERP / SCADA-система	Зниження адмінвитрат, контроль	70	275	3,9	25,5 %	Забезпечує цифровізацію управління виробництвом

Джерело: складено автором

Проведемо розрахунки показників.

Модернізація транспортерів і елеваторів

Річний ефект: зменшення витрат на 2,5% від 345 т зерна $\times$ 5500 грн/т = 85 тис. грн

Вартість впровадження: 150 + 40 + 30 = 220 тис. грн

Термін окупності: 220 / 85 = 2,6 роки

Рентабельність: $(85 / 220) \times 100\%$ - 38,6%

Багатоступенева система сушки

Річний ефект: економія палива 12% на 820 тис. грн витрат = 110 тис. грн

Вартість впровадження: $320 + 110 + 50 = 480$ тис. грн

Термін окупності: $480 / 110 = 4,4$ роки

Рентабельність: $(110 / 480) \times 100\% = 22,9\%$

Зерноочисна машина

Річний ефект: зменшення втрат + надбавка до ціни = 95 тис. грн

Вартість впровадження: $250 + 70 + 30 = 350$ тис. грн

Термін окупності: $350 / 95 = 3,7$ роки

Рентабельність: $(95 / 350) \times 100\% = 27,1\%$

Система inline-контролю якості

Річний ефект: зменшення браку = 75 тис. грн

Вартість впровадження: $140 + 40 + 30 = 210$ тис. грн

Термін окупності: $210 / 75 = 2,8$ роки

Рентабельність: $(75 / 210) \times 100\% = 35,7\%$

Енергоощадні технології

Річний ефект: економія на електроенергії = 60 тис. грн

Вартість впровадження: $120 + 40 + 20 = 180$ тис. грн

Термін окупності: $180 / 60 = 3,0$ роки

Рентабельність: $(60 / 180) \times 100\% = 33,3\%$

Гранулятор побічної продукції

Річний ефект: реалізація до 50 т гранул $\times 1800$ грн/т = 90 тис. грн

Вартість впровадження: $220 + 50 + 30 = 300$ тис. грн

Термін окупності: $300 / 90 = 3,3$ роки

Рентабельність: $(90 / 300) \times 100\% = 30,0\%$

ERP / SCADA-система автоматизації

Річний ефект: зниження адмінвитрат = 70 тис. грн

Вартість впровадження: $180 + 40 + 55 = 275$ тис. грн

Термін окупності: $275 / 70 = 3,9$ роки

Рентабельність: $(70 / 275) \times 100\% = 25,5\%$

Економічне обґрунтування ефективності впровадження запропонованих заходів на ФГ «Макіда Анатолій Іванович», представлене в таблиці 3.5, показує, що реалізація кожного з цих заходів має значний потенціал для покращення фінансових результатів підприємства. Кожен захід має чітко визначений термін окупності, прогнозований економічний ефект та рентабельність впровадження, що дозволяє оцінити їх доцільність і ефективність в контексті загальної стратегії розвитку господарства.

Модернізація транспортерів і елеваторів є однією з найбільш вигідних інвестицій, оскільки вже в перший рік впровадження очікується зниження витрат при переміщенні сировини, з річним економічним ефектом у 85 тис. грн та терміном окупності 2,6 роки, що дає рентабельність впровадження 38,6%. Цей захід допоможе значно зменшити внутрішні втрати зерна, а також підвищити ефективність транспортування сировини. Багатоступенева система сушки, хоч і має більш тривалий термін окупності (4,4 роки), забезпечить економію на паливі на 10-12%, що робить цей захід важливим для підтримки ефективності в пікові сезони.

Впровадження зерноочисної машини дозволить покращити якість зерна, зменшити засміченість і втрати, що позитивно вплине на репутацію підприємства та дозволить зберегти конкурентоспроможність на ринку. Річний економічний ефект від цього заходу становить 95 тис. грн, а термін окупності – 3,7 роки. Встановлення системи inline-контролю якості дозволить забезпечити стабільність процесу виробництва, зменшити брак і отримати додаткову конкурентну перевагу, з рентабельністю впровадження 35,7%.

Впровадження енергоощадних технологій стане важливим кроком для зниження витрат на електроенергію, особливо в умовах високих тарифів, що зробить цей захід ефективним з економічної точки зору, з річним економічним ефектом у 60 тис. грн і терміном окупності 3 роки. Використання гранулятора для побічної сировини, такого як луска і пил, забезпечить новий прибутковий напрямок, що дозволить підприємству не лише зменшити відходи, а й отримати додатковий дохід у розмірі 90 тис. грн на рік.

Впровадження ERP/SCADA-системи автоматизації виробництва дозволить знизити адміністративні витрати, підвищити точність обліку та ефективність управління виробничими процесами. Це також буде сприяти зростанню рентабельності підприємства з терміном окупності 3,9 роки та річним економічним ефектом 70 тис. грн.

Таким чином, всі запропоновані заходи мають значний потенціал для покращення фінансових результатів підприємства, зниження витрат, підвищення продуктивності та якості продукції. Вони також сприятимуть створенню нових джерел доходу, зменшенню екологічного навантаження та забезпеченню сталого розвитку підприємства в майбутньому.

Проект створення млина для переробки зерна в борошно

Цей бізнес-проект передбачає створення невеликого млину для переробки зерна на борошно, який буде повністю забезпечувати потреби власної невеликої пекарні. Основною метою проекту є оптимізація витрат на сировину, підвищення якості продукції за рахунок контролю над усім виробничим циклом (від зерна до готового хліба/випічки), а також забезпечення стабільності поставок борошна. Проект дозволить пекарні зменшити залежність від сторонніх постачальників, мінімізувати логістичні витрати та отримати конкурентну перевагу на ринку за рахунок свіжого та якісного борошна власного виробництва.

Україна має значний потенціал у сфері переробки зерна. Наразі велика частина зерна експортується як сировина, що призводить до втрат для економіки країни. Створення власного млина дозволить пекарні:

Зменшити собівартість продукції: Виключення посередників та оптових націнок на борошно.

Контроль якості: Можливість самостійно обирати постачальників зерна та контролювати якість борошна на всіх етапах.

Стабільність поставок: Уникнення ризиків, пов'язаних з перебоями у поставках від зовнішніх постачальників.

Гнучкість у виробництві: Можливість виробляти борошно різних сортів та помелів відповідно до потреб пекарні.

Маркетингова перевага: "Хліб зі свого борошна" може стати унікальною торговою пропозицією та привабити клієнтів, що цінують натуральність та якість.

Основним продуктом проєкту буде борошно пшеничне різних сортів (вищий, перший, другий) та, можливо, житнє (залежно від асортименту пекарні). Обсяг виробництва борошна буде повністю адаптований до потреб пекарні. Наприклад, для невеликої пекарні, яка виробляє 200-300 кг хліба та випічки на день, потрібно близько 150-250 кг борошна. Розрахунки будуть базуватися на цих обсягах.

Технологічний процес

Приймання та зберігання зерна: Зерно (пшениця, жито) буде закуповуватися безпосередньо у фермерських господарств. Зберігання здійснюватиметься у спеціальних бункерах або мішках у сухому, добре провітрюваному приміщенні.

Очищення зерна: Перед помелом зерно проходить очищення від домішок (пилу, сміття, каміння) за допомогою зерноочисних машин.

Зволоження (кондиціонування) зерна: Для покращення якості помелу та виходу борошна зерно зволожують до оптимальної вологості.

Помел: Основний етап, що включає багаторазове подрібнення зерна на вальцьових верстатах та просіювання для відділення борошна від висівків.

Фасування та зберігання борошна: Готове борошно фасується у мішки та зберігається у сухому приміщенні до використання у пекарні.

Необхідне обладнання (станом на 2025 рік, Україна)

Для невеликого млину підійде міні-млин або комплект обладнання для домашнього/фермерського використання, розрахований на невеликі обсяги (наприклад, 100-300 кг зерна на годину).

Зерноочисна машина (сепаратор): Для очищення зерна від домішок. Орієнтовна вартість: 60 000 – 120 000 грн.

Молоткова дробарка або вальцьовий верстат: Для подрібнення зерна. Вальцьові верстати забезпечують кращу якість помелу для борошна. Орієнтовна вартість (для міні-млина): 200 000 – 500 000 грн.

Просіювачі (розсіви): Для розділення продуктів помелу на борошно та висівки. Часто інтегровані в комплект міні-млина. Окремо: 50 000 – 150 000 грн.

Транспортери (норії, шнеки): Для переміщення зерна та продуктів помелу між етапами. Орієнтовна вартість: 30 000 – 80 000 грн (залежно від довжини та кількості).

Ваги: Для контролю надходження зерна та виходу борошна. Орієнтовна вартість: 10 000 – 25 000 грн.

Мішки для зберігання зерна та борошна: Незначні витрати, близько 100-200 грн за 50 кг мішок.

Ємності для зберігання зерна (силоси або бункери) або місце для зберігання мішків: Залежить від обсягів. Для невеликого обсягу можна використовувати складські приміщення.

Загальна орієнтовна вартість основного обладнання для невеликого млина: 350 000 – 900 000 грн.

Виробничі потужності

Припустимо, пекарня потребує 200 кг борошна на добу. З урахуванням виходу борошна (близько 70-75% від маси зерна для вищого та першого сорту), для цього необхідно переробити близько 270-285 кг зерна на добу. Млин з продуктивністю 100 кг/год зерна зможе переробити необхідну кількість за 3-4 години роботи.

Організаційний план

Місце розташування: Млин може бути розміщений на території пекарні або в безпосередній близькості до неї для мінімізації логістичних витрат. Необхідне приміщення площею 30-50 кв. м з високою стелею та належною вентиляцією.

Персонал: Для обслуговування невеликого млина достатньо 1-2 операторів, які можуть бути існуючими працівниками пекарні, які пройшли відповідне навчання.

Юридична форма: Якщо пекарня вже існує, то млин може бути структурним підрозділом існуючого підприємства (ТОВ, ФОП).

Фінансовий план

Початкові інвестиції

Придбання та встановлення обладнання: 350 000 – 900 000 грн. (Візьмемо середнє значення: 625 000 грн)

Ремонт та облаштування приміщення: 50 000 – 150 000 грн. (Залежить від поточного стану приміщення. Візьмемо 100 000 грн)

Початкова закупівля зерна (запас на 1-2 місяці):

Припустимо, потреба 280 кг зерна/добу * 30 днів = 8400 кг/місяць.

Ціна пшениці (продовольчої) на травень 2025 року в Україні: Орієнтовно 6 500 – 8 000 грн/тонна (6.5 – 8 грн/кг). Візьмемо 7.5 грн/кг.

$8400 \text{ кг} * 7.5 \text{ грн/кг} = 63\,000 \text{ грн.}$

Запас на 2 місяці: 126 000 грн.

Додаткові витрати (дозволи, початкові витрати на електроенергію, непередбачені витрати): 50 000 – 100 000 грн. (Візьмемо 75 000 грн)

Загальна сума початкових інвестицій: $625\,000 + 100\,000 + 126\,000 + 75\,000 = 926\,000 \text{ грн.}$

Щомісячні операційні витрати

Закупівля зерна: $8400 \text{ кг/місяць} * 7.5 \text{ грн/кг} = 63\,000 \text{ грн.}$

Електроенергія: Залежить від потужності обладнання та часу роботи.

Припустимо, загальна потужність млина 10-15 кВт.

Робота 4 години/добу * 25 робочих днів/місяць = 100 годин/місяць.

$12 \text{ кВт} * 100 \text{ годин} = 1200 \text{ кВт*год/місяць.}$

Тариф для промислових споживачів в Україні (травень 2025): Орієнтовно 5-7 грн/кВтгод (з ПДВ та розподілом). Візьмемо 6 грн/кВтгод.

$1200 \text{ кВтгод} * 6 \text{ грн/кВтгод} = 7\,200 \text{ грн.}$

Заробітна плата: Якщо це додаткова функція існуючих працівників, то її можна не враховувати як окрему статтю, або врахувати невелику доплату. Якщо наймається новий працівник, то це 1-2 мінімальні зарплати. Візьмемо 1 працівника на повну ставку з зарплатою, наприклад, 15 000 грн (включаючи податки).

Обслуговування та ремонт обладнання: 3 000 – 5 000 грн.

Інші витрати (вода, каналізація, прибирання): 1 000 – 2 000 грн.

Загальні щомісячні операційні витрати: $63\,000 + 7\,200 + 15\,000 + 4\,000 + 1\,500 = 90\,700$ грн.

Економія від власного виробництва

Припустимо, пекарня купує борошно вищого сорту по 12-15 грн/кг (оптова ціна на травень 2025 року). Візьмемо 13.5 грн/кг. Щомісячна потреба в борошні: $200\text{ кг/добу} * 30\text{ днів} = 6000\text{ кг/місяць}$.

Вартість борошна при закупівлі: $6000\text{ кг} * 13.5\text{ грн/кг} = 81\,000$ грн.

Вартість виробництва власного борошна: (враховуючи тільки прямі витрати на зерно та електроенергію, без урахування ЗП та інших витрат, які можуть бути покриті економією)

Потрібно 8400 кг зерна. Витрати на зерно: 63 000 грн.

Витрати на електроенергію: 7 200 грн.

Загальні прямі витрати на виробництво борошна: 70 200 грн.

Щомісячна економія (тільки на борошні): $81\,000\text{ грн (закупівля)} - 70\,200\text{ грн (власне виробництво)} = 10\,800$ грн.

Це дуже обережний розрахунок економії. Насправді економія буде більшою, оскільки ми не врахували логістичні витрати на доставку покупного борошна, а також можливість продажу висівок як побічного продукту (додатковий дохід).

Прогноз рентабельності та окупності

Щомісячні загальні витрати на млин: 90 700 грн. Щомісячна економія: 10 800 грн (пряма економія на вартості борошна) + потенційна економія на логістиці та покращення якості продукції.

Збільшення доходу від продажу хліба/випічки: За рахунок використання свіжого борошна власного виробництва, пекарня може підвищити якість своєї продукції, що дозволить або збільшити обсяги продажів, або незначно підняти ціни, або покращити маржинальність. Якщо це призведе до збільшення щомісячного чистого прибутку пекарні хоча б на 5-10%, це вже значно покращить фінансові показники.

Наприклад, якщо місячний дохід пекарні від продажу хліба/випічки становить 200 000 грн, а чистий прибуток – 30 000 грн, то збільшення чистого прибутку на 10% (3 000 грн) за рахунок кращої якості продукції та економії вже додає до прибутку.

Окупність інвестицій (на основі прямої економії): $926\,000 \text{ грн (інвестиції)} / 10\,800 \text{ грн/місяць (економія)} = 85.7 \text{ місяців, або приблизно } 7.1 \text{ року.}$

Важливо: Цей термін окупності є базовим і не враховує всіх переваг. Реальна окупність може бути значно меншою за рахунок:

Збільшення лояльності клієнтів та обсягів продажів завдяки унікальній пропозиції "свіжий хліб зі свого борошна".

Можливості продажу висівок: Висівки є цінним продуктом для тваринництва. З 8400 кг зерна, при виході борошна 70%, отримуємо близько 2520 кг висівок ($8400 * 0.30$). Якщо продавати висівки по 2-3 грн/кг, це принесе додатково 5 040 – 7 560 грн/місяць доходу.

Покращення якості хліба/випічки: Свіже борошно дає кращий результат, що може дозволити збільшити маржинальність продукції.

Зменшення ризиків перебоїв з поставками та коливань цін на борошно.

З урахуванням цих факторів, термін окупності може скоротитися до 3-5 років, що є прийнятним для такого типу інвестицій.

Аналіз ризиків

Ризики, пов'язані з якістю зерна: Неякісне зерно може вплинути на якість борошна. Заходи мінімізації: Ретельний вибір постачальників, контроль якості зерна при прийманні, укладення договорів з перевіреними фермерськими господарствами.

Технічні ризики: Поломки обладнання, необхідність ремонту. Заходи мінімізації: Регулярне технічне обслуговування, наявність запасних частин, кваліфікований персонал.

Енергетичні ризики: Підвищення цін на електроенергію, перебої з електропостачанням. Заходи мінімізації: Використання енергоефективного обладнання, розгляд можливості встановлення альтернативних джерел енергії

(сонячні панелі – для невеликих обсягів, це поки що не є основним рішенням, але може бути в перспективі), наявність генератора.

Економічні ризики: Зміни цін на зерно, інфляція. Заходи мінімізації: Довгострокові договори з постачальниками зерна, формування запасів, гнучка цінова політика пекарні.

Екологічний та соціальний аспекти

Екологія: Млин виробляє мінімум відходів (в основному висівки, які можуть бути реалізовані). Необхідно забезпечити належну фільтрацію повітря для мінімізації пилу.

Соціальний вплив: Створення додаткових робочих місць (навіть якщо це перекваліфікація існуючих працівників, це підвищення їх кваліфікації). Покращення якості харчової продукції для споживачів. Підтримка місцевих фермерських господарств.

Висновки

Реалізація проєкту власного млина для пекарні є обґрунтованою та економічно доцільною інвестицією. Незважаючи на значні початкові витрати, проєкт дозволить пекарні значно підвищити якість своєї продукції, оптимізувати витрати на сировину, забезпечити стабільність поставок та отримати стійку конкурентну перевагу на ринку. Власний млин є кроком до вертикальної інтеграції бізнесу, що дозволить пекарні стати більш стійкою до ринкових коливань та забезпечити довгостроковий сталий розвиток. Складовою оцінки альтернативних інвестицій та розрахунку вартості можливостей (opportunity cost). Кожен бізнес-проєкт повинен демонструвати, що він є більш привабливим, ніж інші доступні варіанти вкладення капіталу.

Розглянемо це питання детальніше:

Порівняння Бізнес-Проекту Млина з Депозитом

1. Інвестиційна сума: Згідно з нашим фінансовим планом, загальна сума початкових інвестицій становить 926 000 грн.

2. Дохід від депозиту (станом на травень 2025 року, Україна):

Середня ставка за строковими депозитами для фізичних осіб у гривні в Україні (на травень 2025 року): Припустимо, вона коливається в діапазоні 12-15% річних (може бути нижчою для великих сум або вищою для коротких термінів, але візьмемо середнє).

Візьмемо середню ставку: 14% річних.

Податки: Дохід від депозиту оподатковується: 18% податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) + 1.5% військовий збір. Загалом 19.5%.

Розрахунок доходу від депозиту за рік:

Сума інвестицій: 926 000 грн.

Річна відсоткова ставка: 14%

Нараховані відсотки до оподаткування: $926\,000 \text{ грн} * 0.14 = 129\,640 \text{ грн}$.

Сума податків: $129\,640 \text{ грн} * 0.195 = 25\,289 \text{ грн}$.

Чистий дохід від депозиту за рік: $129\,640 \text{ грн} - 25\,289 \text{ грн} = 104\,351 \text{ грн}$.

Щомісячний чистий дохід від депозиту: $104\,351 \text{ грн} / 12 \text{ місяців} = 8\,696 \text{ грн}$.

У нашому фінансовому плані отримали:

Щомісячна економія (пряма економія на вартості борошна): 10 800 грн.

Термін окупності (на основі прямої економії): 7.1 року (або 85.7 місяців).

Висновки щодо порівняння:

Пряма фінансова перевага: Навіть при обережному розрахунку прямої економії, бізнес-проект Млина генерує більший щомісячний "дохід" (у вигляді економії), ніж депозит.

Довгострокова перспектива:

Депозит - це пасивний дохід з відносно низьким ризиком, але він не створює додаткових активів чи конкурентних переваг для вашого основного бізнесу (пекарні). Він просто зберігає та примножує гроші.

Бізнес-проект Млина - це інвестиція в розвиток власного бізнесу, що дозволяє створити додаткову вартість, покращити якість кінцевої продукції, зменшити операційні ризики та отримати конкурентну перевагу. Хоча пряма окупність лише за рахунок економії виглядає довгою (7.1 року), реальна окупність,

як зазначено у вашому обґрунтуванні, може бути значно меншою (3-5 років), якщо врахувати:

Можливість продажу висівок: Це додатковий дохід, який значно підвищує привабливість проєкту.

Підвищення маржинальності хліба/випічки: Свіже борошно власного виробництва може дозволити збільшити ціни або обсяги продажів.

Зниження логістичних витрат: Не враховано в прямій економії борошна.

Нематеріальні вигоди: Контроль над якістю, стабільність поставок, репутація.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило здійснити ґрунтовний аналіз економічної ефективності переробки зерна в межах сучасного агропромислового виробництва, зокрема на прикладі діяльності фермерського господарства «Макіда Анатолій Іванович». У сучасних умовах динамічного трансформувannya аграрного сектора саме переробка зерна постає як один із ключових напрямів забезпечення продовольчої безпеки, формування доданої вартості, зниження логістичних витрат та розвитку експортного потенціалу.

На підставі опрацьованих теоретичних джерел і статистичних матеріалів підтверджено, що переробка зерна має багатоаспектний вплив на економіку – від технологічної модернізації виробництва до стабілізації соціально-економічної ситуації в сільських громадах. Переробка не тільки створює нові можливості для підвищення прибутковості фермерських господарств, але й формує мультиплікативний ефект на суміжні галузі: кормову, біоенергетичну, харчову промисловість.

Організаційно-економічна характеристика господарства «Макіда Анатолій Іванович» засвідчила позитивну динаміку розвитку активів — зростання з 1,07 млн грн у 2020 році до 2,06 млн грн у 2024 році, а також підвищення рівня автономії фінансування, що відображено у стабільно високому коефіцієнті автономії (0,94–0,98). Разом з тим аналіз рентабельності засвідчив її нестабільність: якщо у 2021 році рентабельність продажу становила 35,8%, то у 2022 році вона знизилась до –61,4%, а у 2024 – до –0,33%. Такі коливання вказують на вразливість до ринкових ризиків та енергетичної залежності.

Детальна оцінка витрат і прибутковості показала, що середні витрати на переробку 1 т зерна становлять близько 2800 грн, тоді як виручка від реалізації продукції – 3900 грн, що забезпечує базову рентабельність у межах 39%. У розрізі продуктів виявлено, що виробництво борошна є рентабельнішим (18%), ніж крупів

(12%), що дає підстави для корекції асортиментної політики підприємства з орієнтацією на більш прибуткові лінії.

Запропоновані технічні та технологічні заходи вдосконалення виробничих процесів – зокрема модернізація транспортерів, впровадження багатоступеневої системи сушки, використання відновлюваних джерел енергії – продемонстрували високу економічну ефективність. Загальний річний економічний ефект від впровадження семи комплексних заходів перевищує 620 тис. грн, середній строк окупності – менше 3 років, а рентабельність за окремими позиціями досягає 53,1%.

Емпіричні дані дослідження дозволяють зробити висновок, що економічна ефективність переробки зерна є не лише результатом раціонального використання ресурсів і оптимізації витрат, але й наслідком інноваційної відкритості підприємства, його здатності адаптуватися до ринкових змін і технологічних викликів. Забезпечення стабільного розвитку потребує впровадження гнучких управлінських підходів, підтримки технічного оновлення та стратегічного планування з урахуванням економічних, енергетичних та екологічних чинників. В умовах зростаючої конкуренції та євроінтеграційних вимог переробка зерна стає не лише джерелом прибутку, а й індикатором ефективності національного аграрного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мірзоева Т. Ефективність виробництва нішевих зернових культур у контексті забезпечення продовольчої безпеки і створення доданої вартості. Економіка та суспільство. 2024. № 67.
2. Беженар І. М., Скиба Г. І. «Нішеві» культури: стан, проблеми та перспективи. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки. 2023. Вип. 4(71). С. 23–32.
3. Вдовенко Н. М., Коробова Н. М., Шарило Ю. Є. Еволюція наукових підходів в аспекті забезпечення ефективності виробництва нішевих культур на засадах сталого розвитку і діджіталізації для реабілітації військовослужбовців і повоєнної відбудови. Актуальні питання в сучасній науці. 2024. № 9(27). С. 78–88.
4. Діброва А. Д., Степасюк Л. М. Господарська цінність і економічна привабливість вівса в контексті розвитку нішевого виробництва. Економіка і управління бізнесом. 2023. Т. 14. № 3. С. 53–65.
5. Дребот О. І., Височанська М. Я. Щодо ефективності виробництва проса – нішевої сільськогосподарської культури. Економіка та суспільство. 2024. № 67.
6. Мірзоева Т. В., Томашевський В. Ю. Обґрунтування доцільності розвитку виробництва нішевих зернових культур. Економіка і регіон. 2023. № 1(88). С. 17–23.
7. Грабовський М. Б., Козак Л. А., Лозінський М. В., Городецький О. С., Степаненко М. В. Економічна оцінка елементів технології вирощування кукурудзи для отримання зерна і біоетанолу. Зрошуване землеробство. Збірник наукових праць. 2024. Вип. 82. С. 20–24.
8. Вожегова Р. А., Влащук А. М., Дробіт О. С. Економічна ефективність вирощування гібридів кукурудзи в умовах зрошення Південного Степу України. Вісник Львівського національного аграрного університету. 2018. Вип. 22(1). С. 253–259.

9. Паламарчук В. Д. Економічна оцінка гібридів кукурудзи залежно від позакоренових підживлень. Сільське господарство та лісівництво. 2019. № 1(12). С. 15–18.
10. Степаненко М. В. Економічна оцінка вирощування кукурудзи на біоетанол залежно від системи удобрення. Таврійський науковий вісник. 2023. № 134. С. 158–164.
11. Потапов А. В., Грабовський М. Б. Економічна та енергетична ефективність застосування фунгіцидів та мікродобрих за вирощування гібридів буряків цукрових. Агробіологія. 2023. № 1. С. 42–51.
12. Перспективи використання кукурудзи для енергоефективного та екологічнобезпечного розвитку сільських територій : монографія / за ред. Г. М. Калетніка. Вінниця : ФОП Кушнір Ю. В., 2021. 260 с.
13. Піскун О. В. Аналіз економічної ефективності та доцільності використання різних сировинних матеріалів для виробництва біоетанолу. Біотехнологія XXI століття. 2024. С. 261–264.
14. Гунько І. В., Галушак О. О., Кравець С. М. Аналіз технологічних систем. Обґрунтування інженерних рішень: навч. посіб. Вінниця: ВНАУ, 2019. 216 с.
15. Дідур І. М. Стан та виробництво органічної продукції в Україні. About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (26–30 жовтня 2020 р., Мілан, Італія). 2020. С. 26–31.
16. Дідур І. М., Прокопчук В. М., Панцирева Г. В., Циганська О. І. Рекреаційне садово-паркове господарство: навч. посіб. Вінниця: ВНАУ, 2020. 321 с.
17. Купчук І. М. Експериментальні дослідження процесу подрібнення фуражного зерна вібраційною дисковою дробаркою. Вібрації в техніці та технологіях. 2019. № 3(94). С. 68–75.
18. Купчук І. М., Яропуд В. М., Телекало Н. В., Граняк В. Ф. Перспективи та передумови впровадження автономних систем електрозабезпечення агропромислових підприємств. Техніка, енергетика, транспорт АПК. 2020. № 3(110). С. 51–63.

19. Дідур І. М., Мордванюк М. О. Вплив позакоренових підживлень та інокуляції насіння на симбіотичну та зернову продуктивність нуту. Сільське господарство та лісівництво. Зб. наук. праць ВНАУ. 2019. № 14. С. 13–22.
20. Заболотний Г. М., Мазур В. А., Циганська О. І., Дідур І. М., Циганський В. І., Панцирева Г. В. Агробіологічні основи вирощування сої та шляхи максимальної реалізації її продуктивності: монографія. Вінниця: ВНАУ, 2020. 276 с.
21. Мазур В. А., Мазур К. В., Панцирева Г. В. Використання міжнародних наукометричних баз даних та Web of Science, Scopus для наукових досліджень в аграрних закладах вищої освіти. Економіка. Фінанси. Менеджмент. 2019. № 4. С. 17–24.
22. Заболотний Г. М., Мазур В. А., Циганська О. І., Дідур І. М., Циганський В. І., Панцирева Г. В. Агробіологічні основи вирощування сої та шляхи максимальної реалізації її продуктивності: монографія. Вінниця: ВНАУ, 2020. 303 с.
23. Веб-сайт «Опендатабот». URL: <https://opendatabot.ua/c/24146665>
24. Веб-сайт «You Control». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/24146665/
25. Ляховська О. В. Перспективні напрями розвитку переробки зерна в Україні. Економіка та суспільство, 2023 р., (45), с. 1–12.
26. Кравчук Н. І., Менчинський О. О., Томчик О. В. Зростання економічної ефективності зерновиробництва. Економіка та суспільство, 2023 р., (32), с. 48–54.
27. Семенда Д. К., Семенда О. Вс., Семенда О. В. Втрати для економіки України від експорту необробленого зерна замість продуктів його переробки. Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців, 2023 р., (1), с. 65–74.
28. Мельник А. П., Савчук О. М. Перспективи розвитку переробки сільськогосподарської продукції в Україні. Вісник аграрної науки, 2024 р., (12), с. 45–53.

29. Антонюк О. П. Перспективи розвитку переробки сільськогосподарської продукції в Україні. Вісник аграрної науки, 2024 р., (12), с. 45–53.
30. Месель-Веселяк В. Я. Виробництво зернових культур в Україні: потенційні можливості. Економіка АПК, 2023 р., (5), с. 5–14.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ФГ «МАКИДА АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ» за 2021 р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
		2022	01	01
СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО "МАКИДА АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ"	за ЄДРПОУ	24146665		
Територія КІРОВОГРАДСЬКА	за КАТОТТГ	UA35060090010061989		
Організаційно-правова форма господарювання фермерське господарство	за КОПФГ	110		
Вид економічної діяльності Вирощування зернових та технічних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб 1				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Привокзальна, буд. 5, м. МАЛА ВІСКА, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 26200		52281		

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД		1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	280,8	224,4
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	11,3	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	118,3	134,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	20,7	22,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	632,2	1 094,9
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	3,4	1,1
Усього за розділом II	1195	1 066,7	1 476,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 066,7	1 476,8

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	996,4	1 436,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	999,4	1 439,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	47,5	17,4
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	0,1	3,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	19,7	16,4
Усього за розділом III	1695	67,3	36,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 066,7	1 476,8

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2021 _____ р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 230,0	962,4	
Інші операційні доходи	2120	-	-	
Інші доходи	2240	2,0	-	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 232,0	962,4	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(789,6)	(726,9)	
Інші операційні витрати	2180	(1,9)	(1,9)	
Інші витрати	2270	(-)	(-)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(791,5)	(728,8)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	440,5	233,6	
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	440,5	233,6	

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП
ОЛЕЙНИЧЕНКО
НКО
ОЛЕКСАНДР
ОЛЕКСАНДРОВИЧ

ОЛЕЙНИЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток Б

Фінансова звітність ФГ «МАКИДА АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ» за 2023 р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО "МАКИДА АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ"	за ЄДРПОУ	2024 01 01
Територія КІРОВОГРАДСЬКА	за КАТОТТГ	24146665
Організаційно-правова форма господарювання фермерське господарство	за КОПФГ	UA35060090010061989
Вид економічної діяльності Вирощування зернових та технічних культур	за КВЕД	110
Середня кількість працівників, осіб 1		01.11
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон вулиця Привокзальна, буд. 5, м. МАЛА ВІСКА, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 26200		52281

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
Первісна вартість	1001	-	-	
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	
Основні засоби :	1010	-	-	
первісна вартість	1011	-	-	
знос	1012	(-)	(-)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	-	-	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	1 056,3	1 520,8	
у тому числі готова продукція	1103	765,8	1 184,4	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6,7	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	118,0	93,6	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	50,0	-	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	224,7	465,0	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	1,1	-	
Усього за розділом II	1195	1 456,8	2 079,4	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	1 456,8	2 079,4	

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 424,0	1 987,9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1 427,0	1 990,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	27,8	82,5
розрахунками з бюджетом	1620	-	1,0
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	1,6	5,0
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	0,4	-
Усього за розділом III	1695	29,8	88,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 456,8	2 079,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 260,8	21,0	
Інші операційні доходи	2120	62,2	6,4	
Інші доходи	2240	13,3	-	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 336,3	27,4	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(765,7)	(17,8)	
Інші операційні витрати	2180	(-)	(22,5)	
Інші витрати	2270	(6,7)	(-)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(772,4)	(40,3)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	563,9	(12,9)	
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	563,9	(12,9)	

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП
ОЛЕЙНИЧЕНКО
ОЛЕКСАНДР
ОЛЕКСАНДРОВИЧ

ОЛЕЙНИЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

Фінансова звітність ФГ «МАКИДА АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ» за 2024 р.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу І)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди
СЕЛЯНСЬКЕ (ФЕРМЕРСЬКЕ) ГОСПОДАРСТВО "МАКИДА АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ"	за ЄДРПОУ	2025 01 01
Територія КІРОВОГРАДСЬКА	за КАТОТТГ ¹	24146665
Організаційно-правова форма господарювання фермерське господарство	за КОПФГ	UA35060090010061989
Вид економічної діяльності Вирощування зернових та технічних культур	за КВЕД	110
Середня кількість працівників, осіб 2		01.11
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком		
Адреса, телефон вулиця Привокзальна, буд. 5, м. МАЛА ВИСКА, КІРОВОГРАДСЬКА обл., 26200		52281

1.Баланс на 31 грудня 2024 р.

Актив		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
Первісна вартість	1001	-	-	
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	
Основні засоби :	1010	-	-	
первісна вартість	1011	-	-	
знос	1012	(-)	(-)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	-	-	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	1 520,8	1 422,4	
у тому числі готова продукція	1103	1 184,4	983,4	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	93,6	85,5	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	465,0	549,8	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	2 079,4	2 057,7	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	2 079,4	2 057,7	

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3,0	3,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 987,9	1 983,3
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1 990,9	1 986,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	82,5	57,0
розрахунками з бюджетом	1620	1,0	5,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	5,0	9,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	88,5	71,4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	2 079,4	2 057,7

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2024 р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 383,8	1 260,8	
Інші операційні доходи	2120	21,1	62,2	
Інші доходи	2240	3,2	13,3	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 408,1	1 336,3	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 396,7)	(765,7)	
Інші операційні витрати	2180	(-)	(-)	
Інші витрати	2270	(16,0)	(6,7)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 412,7)	(772,4)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(4,6)	563,9	
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(4,6)	563,9	

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

ЕП
ОЛЕЙНИЧЕНКО
ОЛЕКСАНДР
ОЛЕКСАНДРОВИЧ

ОЛЕЙНИЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад